

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

23380

Trestná zodpovednosť právnických osôb

Diplomová práca

2018

Bc. Filip Korček, LL.M.

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Trestná zodpovednosť právnických osôb

Diplomová práca

Študijný program: právo
Školiace pracovisko: Katedra trestného práva a kriminológie
Odbor: 6835 -právo
Vedúci záverečnej práce: doc. JUDr. Miroslava Vráblová, PhD.

Trnava 2018

Bc. Filip Korček, LL.M.

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcel poďakovať doc. JUDr. Miroslave Vráblovej, PhD. za odborné vedenie pri písaní tejto práce.

ABSTRAKT

KORČEK, Filip: *Trestná zodpovednosť právnických osôb* [Diplomová práca]. Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, Katedra trestného práva a kriminológie. Vedúci záverečnej práce: doc. JUDr. Miroslava Vráblová, PhD. Trnava. PF TU, 2018. 61 s.

Práca je venovaná problematike trestnej zodpovednosti právnických osôb, ktorá je v súčasnosti veľmi aktuálnou. Cieľom práce je zistiť, či je právna úprava trestnej zodpovednosti právnických osôb v SR dostatočná a to najmä z pohľadu jej efektivity a prípadne navrhnúť možné zmeny, ktoré by túto efektivitu pomohli zvýšiť. Jadro práce je rozdelené celkovo do piatich kapitol. Prvá kapitola je venovaná teoretickým základom inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb. Druhá kapitola je venovaná histórii TZPO a to tak v rámci kontinentálneho právneho systému, ako i v rámci angloamerického právneho systému, kde tento inštitút vznikol. Tretia, najrozsiahlejšia kapitola je venovaná právnej úprave de lege lata v SR (zákon č. 91/2016 Z. z). Súčasťou tejto kapitoly je aj rozbor mimo trestných foriem sankcionovania právnických osôb v SR. Štvrtá kapitola je venovaná popisu zahraničných právnych úprav v rámci kontinentálneho právneho systému a to: Českej republiky, Španielskeho kráľovstva (právna úprava platná do r.2010) a Spolkovej republiky Nemecko, v závislosti na používanom modeli TZPO. Piata kapitola sa zaoberá právnymi úvahami de lege ferenda. Záver práce je venovaný hodnoteniu splnenia cieľa, súhrnu zistených poznatkov, ako aj autorskému názoru na súčasný stav danej problematiky.

Kľúčové slová: právnická osoba, práva trestná zodpovednosť, trestný čin, zavinenie

ABSTRACT

KORČEK, Filip: Corporate Criminal Liability of Legal Entities [Diploma Thesis].

Trnava University in Trnava, Faculty of Law, Department of Criminal Law and

Criminology. Supervisor: doc. JUDr. Miroslava Vráblová, PhD. Trnava. LF TU, 2018. 61 pages.

The work is devoted to the issue of criminal liability of legal entities, which is currently very current. The aim of the thesis is to find out whether the legal regulation of criminal liability of legal entities in the Slovak Republic is sufficient, especially in terms of its effectiveness, and possibly propose possible changes that would help to increase this efficiency. The core of the work is divided into five chapters. The first chapter is devoted to the theoretical basis of the Institute for Criminal Liability of Legal Entities. The second chapter is devoted to the history of TZPO, both within the continental legal system and in the context of the Anglo-American legal system where this institute originated. Third, the most extensive chapter is devoted to the law of de lege lata in the SR (Act No. 91/2016 Coll.). Part of this chapter is also an analysis of offenses of sanctioning legal entities in the SR. The fourth chapter deals with the description of foreign legal regulations within the framework of the continental legal system, namely: the Czech Republic, The Kingdom of Spain (legislation in force until 2010) and the Federal Republic of Germany, depending on the TZPO model used. The fifth chapter deals with legal considerations de lege ferenda. The conclusion of the work is devoted to assessing the fulfillment of the goal, the sum of the findings as well as the author's opinion on the current state of the given issue.

Key words: legal entity, true criminal liability, criminal offense, culpability

OBSAH

Úvod.....	9
1. Teoretické základy trestnej zodpovednosti právnických osôb.....	10
1.1. Definícia právnickej osoby.....	11
1.2. Teórie trestnej zodpovednosti právnických osôb.....	11
1.3. Otázky súvisiace s uplatňovaním trestnej zodpovednosti právnických osôb.....	12
1.4. Vymedzenie okruhu trestne zodpovedných právnických osôb.....	13
1.5. Rozsah kriminalizácie právnických osôb.....	14
1.6. Vzťah trestnej zodpovednosti fyzických osôb a právnických osôb.....	15
1.7. Zavinenie právnickej osoby.....	16
1.8. Sankcionovanie právnických osôb.....	17
1.9. Modely trestnej zodpovednosti právnických osôb.....	18
2. História trestnej zodpovednosti právnických osôb.....	21
2.1. Anglo-americký právny systém.....	21
2.1.1. Spojené štáty americké.....	23
2.2. Kontinentálny právny systém.....	24
3. Trestná zodpovednosť právnických osôb v Slovenskej republike.....	27
3.1. Dôvody zavedenia trestnej zodpovednosti právnických osôb v SR.....	27
3.2. Vybrané aspekty trestnej zodpovednosti právnických osôb z pohľadu slovenskej právnej úpravy.....	29
3.2.1. Pôsobnosť zákona.....	30
3.2.2. Trestná zodpovednosť právnickej osoby.....	30
3.2.3. Vylúčenie trestnej zodpovednosti niektorých právnických osôb.....	32
3.2.4. Trestná zodpovednosť právneho nástupcu právnickej osoby.....	33
3.2.5. Tresty.....	34
3.3. Osobitné ustanovenia o trestnom konaní proti právnickým osobám.....	38
3.3.1. Upovedomenie o začatí a skončení trestného stíhania.....	39
3.3.2. Spoločné konanie.....	39
3.3.3. Zmena, zrušenie a zánik právnickej osoby.....	39
3.3.4. Obmedzujúce a zaisťovacie opatrenia.....	40
3.3.5. Konanie v mene právnickej osoby v trestnom konaní.....	41
3.4. Sankcionovanie právnických osôb prostredníctvom iných právnych odvetví.....	42
3.4.1. Priestupky.....	43

3.4.2. Správne delikty fyzických a právnických osôb postihované bez ohľadu na zavinenie.....	44
3.4.3. Správne poriadkové delikty.....	44
3.4.4. Vывodzovanie trestnej zodpovednosti voči právnickým osobám na finančnom trhu.....	45
4. Právna úprava vo vybraných krajinách Európskej únie.....	48
4.1. Španielske kráľovstvo (nepravá trestná zodpovednosť právnických osôb- právna úprava platná do 23.12.2010).....	48
4.2. Česká republika (pravá trestná zodpovednosť právnických osôb).....	50
4.3. Spolková republika Nemecko (administratívno-právne sankcionovanie).....	52
5. Právne úvahy de lege ferenda.....	54
Záver.....	56
Zoznam bibliografických odkazov.....	57

Zoznam použitých skratiek

ČR- Česká republika

FO- Fyzická osoba

o.i.- okrem iného

OZ- Občiansky zákonník, zákon č. 40/1964 Zb.

PO- Právnická osoba

SR- Slovenská republika

TZ- Trestný zákon, zákon č.300/2005 Z. z.

TZPO- Trestná zodpovednosť právnických osôb

Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb- Zákon č. 91/2016 Z. z. v znení zákona č. 316/2016 Z. z.

Úvod

Trestná zodpovednosť právnických osôb je v súčasnosti témou mimoriadne aktuálnou a diskutovanou nielen v rámci SR, ale taktiež naprieč krajinami kontinentálneho právneho systému. Dôvodom môže byť, že v rámci Európy ide o pomerne nový inštitút, ktorý sa začal do právnych poriadkov európskych štátov presadzovať až v polovici 20. storočia, zatiaľ čo v krajinách anglo-amerického právneho okruhu, kde bol prvý trest právnickej osoby uložený už v roku 1842, má sankcionovanie právnických osôb za trestné činy prostredníctvom nich spáchané, omnoho dlhšiu tradíciu. Spoločenské zmeny, čoraz väčšia globalizácia a vzrastajúca trestná činnosť páchaná prostredníctvom právnických osôb, však ukázali, že i v rámci kontinentálneho právneho systému, založeného na odkaze a zásadách rímskeho práva (o.i. *secietas delinquere non potest*), je potrebné zavedenie inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb, na úkor niektorých stáročia zaužívaných zásad kontinentálneho práva. Trestná zodpovednosť právnických osôb nie je inštitútom, ktorý by bol vo všetkých krajinách rovnaký. Krajiny používajú rôzne formy, tzv. modely tohto inštitútu a to jednak v závislosti na potrebách tej ktorej krajiny a nepochybne taktiež v závislosti na politickej vôli v danej krajine.

Prvá kapitola je venovaná teoretickým základom inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb. Druhá kapitola je venovaná histórii TZPO a to tak v rámci kontinentálneho právneho systému, ako i v rámci angloamerického právneho systému, kde tento inštitút vznikol. Tretia, najrozsiahlejšia kapitola je venovaná právnej úprave de lege lata v SR (zákon č. 91/2016 Z. z.). Súčasťou tejto kapitoly je aj rozbor mimo trestných foriem sankcionovania právnických osôb v SR. Štvrtá kapitola je venovaná popisu zahraničných právnych úprav v rámci kontinentálneho právneho systému a to: Českej republiky, Španielskeho kráľovstva (právna úprava platná do r.2010) a Spolkovej republiky Nemecko, v závislosti na používanom modeli TZPO. Piata kapitola sa zaoberá právnymi úvahami de lege ferenda.

Práca má povahu sumarizácie s použitím prvkov kompilácie a v menšej miere je v nej vyjadrený taktiež autorský názor na niektoré otázky. Čerpá z rôznych monografií, odborných článkov, ako i zo štúdií zákonov a v menšej miere z internetových zdrojov.

1. Teoretické základy trestnej zodpovednosti právnických osôb

1.1. Definícia právnickej osoby

Hoci vznik právnických osôb nemožno úplne presne datovať, už v rímskom práve sa stretávame s istým typom súkromnoprávneho združenia, ktoré na seba preberalo znaky právneho subjektu. Išlo o združenia osôb (korporácie). Už v rímskom práve sa taktiež uplatňovala zásada *societas delinquere non potest*,¹ ktorej uplatňovanie najmä v kontinentálnom právnom systéme, na dlhé obdobie znamenalo vylúčenie trestnej zodpovednosti právnickej osoby, nakoľko predmetný inštitút je vlastne popretím tejto zásady.

Z pohľadu slovenskej právnej úpravy, možno **právnickú osobu** definovať ako organizáciu osôb alebo majetku, ktorá sa vytvára na určitý účel a ktorej právo priznáva právnu subjektivitu.² V súvislosti s definíciou právnickej osoby rozlišujeme tzv. **teóriu fikcie** (uznávaná vo väčšine štátov), ktorá chápe právnickú osobu ako umelú entitu vytvorenú štátom, analogicky po vzore fyzickej osoby a **teóriu reality** (uznávaná napr. vo Francúzsku), ktorá reaguje na teóriu fikcie a právnickú osobu považuje za rovnako reálnu ako fyzickú osobu.³ Treba podotknúť, že slovenská právna úprava je akýmsi hybridom medzi týmito teóriami, nakoľko na jednej strane právnickú osobu považuje za umelý výtvor, na strane druhej, však právnickú osobu vníma ako realitu.(ide o tzv. teóriu prenesenej reality).⁴

Z uvedenej definície PO môžeme odvodiť jej pojmové znaky a síce:

organizácia

personálny alebo majetkový substrát

účelové určenie

vlastná právna subjektivita

V zmysle § 18 ods.2 Občianskeho zákonníka (OZ), sa za právnické osoby považujú:

združenia fyzických a právnických osôb

účelové združenia majetku

---

¹ Právnická osoba nemôže spáchať trestný čin

² LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné, 1. Zväzok*,3. vydanie. Bratislava: Iuris Libri 2014. s.155.

³ ZÁHORA,J.ŠIMOVČEK,I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 26.

⁴ LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné, 1. Zväzok*,3. vydanie. Bratislava: Iuris Libri 2014. s.155.

jednotky územnej samosprávy

iné subjekty o ktorých to ustanovuje zákon

1.2. Teórie trestnej zodpovednosti právnických osôb

Právnické osoby ako také nemajú vôľu, pričom bez vôle nemôže existovať zavinenie a následne trestná zodpovednosť. Preto si zavedenie inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb vyžadovalo teoretické odôvodnenie **zavinenia** u právnických osôb. Za týmto účelom boli vytvorené rôzne teórie, pričom medzi najuznávanejšie patria:

Teória strict liability v podstate prezentuje *absolútnu zodpovednosť*, pričom platí, že právnická osoba je zodpovedná za určité konkrétne konanie, ktoré však musí mať predvídateľný následok. Nevyžaduje sa teda konkrétna forma zavinenia. Nedostatok zavinenia právnickej osoby vychádza z konštrukcie, podľa ktorej sa právnickej osobe pripočíta následok zavinenia fyzickou osobou.⁵

Teória vicarious liability alebo tiež *teória nepriamej zodpovednosti*. Podľa tejto teórie, právnická osoba môže byť zodpovedná za konanie jej zamestnancov, zástupcov, splnomocnencov alebo každej osoby, za ktorú je právnická osoba zodpovedná. Podľa tejto teórie, je chyba jedného subjektu automaticky pripisovaná inému subjektu, ktorý nič nespôsobil. Protiprávny čin zamestnanca sa stáva protiprávnym činom zamestnávateľa a to za predpokladu, že zamestnanec konal v rámci svojho zamestnania a v prospech právnickej osoby. Ak sa zistí chyba organizácie, ktorá viedla k trestnému činu, na trestnú zodpovednosť právnickej osoby nie je potrebné zistiť konkrétnu fyzickú osobu, ktorá pochybila. Táto teória je aplikovaná federálnymi súdmi v USA.⁶

Identifikačná teória (identification theory) sa vyvinula na základe série podvodov, pri ktorých súdy rozhodli, že právnická osoba je schopná spáchať trestný čin, pri ktorom je nevyhnutné dokázať zavinenie. Je založená na predstave personifikácie právnickej osoby. Právnická osoba sa stotožňuje s konaním a myslením fyzických osôb, ktoré za ňu konajú (orgány právnickej osoby). Právnická osoba teda môže byť zodpovedná za konanie svojich orgánov alebo zástupcov, pričom delegovanie právomoci orgánmi právnickej osoby na iné zložky, nie je prekážkou uplatnenia tejto teórie. Teóriu uplatňujú súdy napríklad v

---

⁵ FENYK, J.: Modely trestní odpovědnosti právnických osob v různých právních systémech (se zaměřením na systémy common law). In: *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2009, s. 40.

⁶ ZÁHORA, J. ŠIMOŤČEK, I. Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 20

Kanade,⁷ ale je na nej postavený i slovenský zákon.

Teória alter ego vychádza z myšlienky, že napriek tomu, že právnická osoba nemá sama o sebe myseľ ani vôľu konať, určité fyzické osoby, ktoré pre právnickú osobu pracujú a konajú v jej mene, konajú ako právnická osoba. Tieto osoby sú považované za tie, ktoré môžu byť identifikované ako prejavujúce myseľ a vôľu, alter ego a rozum takejto právnickej osoby. Táto teória je považovaná za nezávislú formu zodpovednosti vo vzťahu k zodpovednosti fyzickej osoby. Na základe tejto teórie sa zvyčajne vyvodzuje zodpovednosť právnických osôb, len v súvislosti s konaním jej najvyšších predstaviteľov (štatutárnych orgánov).⁸

Agregačná teória označovaná tiež ako *teória kolektívneho vedomia*. Podstatou tejto zodpovednosti je rozhodnutie právnickej osoby, ktoré je dôsledkom prejavu vôle viacerých fyzických osôb, resp. je vytvárané kolektívnym vedomím, u ktorého sa predpokladá, že sa viaže k určitému konkrétnemu predvídateľnému následku. Podmienkou je, aby takéto rozhodnutie bolo urobené osobami s príslušnými riadiacimi resp. kontrolnými právomocami. V niektorých prípadoch súdna prax určila, že na zodpovednosť sa nevyžaduje, aby vedúci pracovníci boli úplne informovaní, postačuje aby každý z nich mal dostatočnú znalosť o povahe možného následku.⁹

1.3.Otázky súvisiace s uplatňovaním trestnej zodpovednosti právnických osôb.

Samotné zavedenie inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb do právneho poriadku, by bolo v zásade bezvýznamné, ak by sa súčasne nevymedzili jasné podmienky a predpoklady takejto zodpovednosti. Existuje niekoľko otázok resp. oblastí, ktoré je potrebné jasne definovať, na riadne uplatňovanie trestnej zodpovednosti právnických osôb. Ide najmä o:

Vymedzenie okruhu trestne zodpovedných právnických osôb

Rozsah kriminalizácie právnických osôb

Vzťah trestnej zodpovednosti fyzických osôb a právnických osôb

Zavinenie právnickej osoby

---

⁷ ZÁHORA,J.ŠIMOŤČEK,I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 20-21.

⁸ KOTRECOVÁ,A.,KOČÁNI,M.KORDÍK,M Trestná zodpovednosť právnických osôb- argumenty pre a proti., Nové jevy v hospodárskej a finančnej kriminalite- vnútroštátni a evropské aspekty. In *Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2008 s. 184.

⁹ WELLS,C. *Corporation and Criminal Liability*. Oxford, 2005 s. 156.

Otázku sankcionovania právnických osôb¹⁰

1.4 Vymedzenie okruhu trestne zodpovedných právnických osôb

Vymedzenie okruhu právnických osôb, ktoré možno na základe predmetného inštitútu postihovať, ako i okruh subjektov, ktoré majú byť z takejto zodpovednosti vyňaté, je v každej krajine spojené s nemalou diskusiou (zodpovedá tomu i fakt, že v tejto otázke neexistuje medzi krajinami zhoda a tento okruh sa v každom štáte líši) a inak to nebolo ani v Slovenskej republike.

Trestne zodpovedné subjekty by mali byť vymedzené jednak pozitívne a jednak negatívne, teda v právnej úprave, by mal byť uvedený taxatívny výpočet právnických osôb, na ktoré sa trestná zodpovednosť nevzťahuje a to buď úplne alebo čiastočne.

Trestnej zodpovednosti by mali vo všeobecnosti podliehať tie právnické osoby, ktoré majú personálny substrát, teda korporácie. Vyňatý z možnosti trestného postihu by naopak mal byť štát.¹¹ Osobitnou otázkou je, či by mali byť z trestnej zodpovednosti vylúčené entity, ako sú cirkvi a náboženské spoločnosti, alebo politické strany a hnutia.¹² Faktom zostáva, že okruh právnických osôb vyňatých z trestnej zodpovednosti, by mal byť čo najužší, tak aby predmetný inštitút bol čo najúčinnnejším nástrojom na potlačanie kriminality.

V Slovenskej republike je okruh trestne nezodpovedných subjektov vymedzený taxatívne, v § 5 ods.1 zákona č. 91/2016 Z. z. (zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb), pričom trestne zodpovedné nie sú nasledujúce subjekty:

Slovenská republika a jej orgány

iné štáty a ich orgány

medzinárodné organizácie zriadené na základe medzinárodného práva verejného a ich orgány

obce a vyššie územné celky

právnické osoby ktoré sú v čase spáchania zriadené zákonom

iné právnické osoby, ktorých majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu upravujúceho konkurzné konanie.¹³

¹⁰ MEDELSKÝ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2016 s 30-34.

¹¹ KRÁL, V. K trestní odpovědnosti právnických osob- východiská, obsah a systematika zákonné úpravy. *Trestněprávní revue*, 2002, č.8, s.222.

¹² ČEČOT, I., SEGEŠ, I. Trestná zodpovednosť právnických osôb? *Justičná revue*, 2001, roč.53, č.1.s. 22-24.

¹³ Ustanovenie § 2 zákona 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácií v znení zákona 348/2011 Z.z.

1.5. Rozsah kriminalizácie právnických osôb

Existujú viaceré možnosti, ako určiť rozsah kriminalizácie právnických osôb, pričom každá z nich má tak svoje pozitíva, ako i negatíva.

Zodpovednosť právnických osôb za všetky trestné činy uvedené v osobitnej časti trestného zákona, resp. za všetky súdne delikty. Tento variant môže byť modifikovaný obmedzením, že právnické osoby zodpovedajú za všetky trestné činy, pri ktorých to pripúšťa ich povaha.

Zodpovednosť právnických osôb len za výpočet trestných činov, ktorých katalóg bude (taxatívne alebo demonštratívne) uvedený v trestnom zákone.

Zodpovednosť právnických osôb, len za taxatívne vypočítané trestné činy, pri ktorých potreba trestného postihu, pokiaľ boli spáchané právnickou osobou, vyplýva z medzinárodných odporúčaní či záväzkov.¹⁴

V SR sa zatiaľ v súvislosti rozsahom kriminalizácie uplatňuje taxatívny výpočet trestných činov, prebratých z osobitnej časti Trestného zákona, t.j. zákona č. 300/2005 Z. z. uvedených v § 3 zákona č. 91/2016 Z. z. (hovoríme o tzv. minimálnom modeli), pričom existuje predpoklad, že ak nedôjde ku koncepcnej zmene zákona, tak ako sa to stalo napríklad v ČR, bude sa tento katalóg trestných činov rozširovať.

Príkladom právnej úpravy kde došlo k *zmene, z pozitívneho na negatívny taxatívny výpočet trestných činov* je ČR a to konkrétne novelou č. 183/2016 Sb. s účinnosťou od 01.12.2016.¹⁵

Príkladom krajiny kde je možné právnickú osobu postihnúť za *akýkoľvek trestný čin (nielen podľa trestného zákona, ale i tzv. vedľajších trestných zákonov)* je Rakúska republika.¹⁶

---

¹⁴ JELÍNEK, J. HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. s. 61

¹⁵ Pozri § 7 zákona 418/2011 Sb. v znení zákona 183/2016 Sb.

¹⁶ JELÍNEK, J. HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. s. 62-63.

1.6. Vzťah trestnej zodpovednosti fyzických osôb a právnických osôb

Vyriešenie vzájomného vzťahu trestnej zodpovednosti fyzickej a právnickej osoby, bolo najmä v podmienkach kontinentálneho právneho systému reprezentovaného zásadou individuálnej trestnej zodpovednosti fyzickej osoby za spáchaný trestný čin, veľmi dôležité a to nie len z teoretického hľadiska.

V krajinách s kontinentálnym právnym systémom, rozoznávame dva základné spôsoby riešenia tohto problému:

Uplatňovanie tzv. **súbežnej trestnej zodpovednosti** fyzickej a právnickej osoby. Na základe tohto princípu, sú trestná zodpovednosť fyzickej a právnickej osoby navzájom nezávislé a právnická osoba môže byť postihnutá i v prípade, že sa nepodari zistiť konkrétnu fyzickú osobu, ktorá čin spáchala, platí to však i obrátene. Na trestnú zodpovednosť právnickej osoby sa nevyžaduje, aby bola fyzická osoba (ak sa ju podarí zistiť) odsúdená, ba ani trestne zodpovedná.¹⁷ Prof. Jelínek však uvádza jednu výnimku, a síce situáciu, kedy by fyzická osoba nebola trestne zodpovedná pre nepričetnosť, teda by nekonala zavinené. To by malo vplyv i na trestnú zodpovednosť právnickej osoby.¹⁸ Model súbežnej nezávislej trestnej zodpovednosti sa v súčasnosti uplatňuje v drvivej väčšine krajín EÚ, vrátane SR.

Podmienenosť trestnej zodpovednosti právnickej osoby, trestnou zodpovednosťou fyzickej osoby. Pri uplatňovaní tohto princípu sa pre trestnú zodpovednosť právnickej osoby vyžaduje, aby bola pred súd postavená konkrétna fyzická osoba. Trestná zodpovednosť právnickej osoby má v takomto prípade akcesorickú povahu. Príkladom by mohla byť napríklad právna úprava Maďarskej republiky.¹⁹

Myslím, že možno jednoznačne povedať, že princíp súbežnej nezávislej trestnej zodpovednosti, lepšie reflektuje potreby súčasnej kriminologickej situácie, kedy najmä pri sofistikovaných trestných činoch ekonomického charakteru (na ktoré sú právnické osoby najčastejšie využívané), je často krát veľmi náročné, ba až nemožné zistiť konkrétneho páchatel'a- fyzickú osobu.

---

¹⁷ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 88-89.

¹⁸ JELÍNEK, J. HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. s. 87.

¹⁹ MEDELSKÝ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2016 s 33.

1.7. Zavinenie právnickej osoby

Nakoľko právnická osoba je umelo vytvorenou právnou konštrukciou, nie je sama o sebe spôsobilá na vôľové konanie, ktoré zakladá trestnú zodpovednosť je práve otázka zavinenia, zrejme tou najpodstatnejšou, ktorú treba vyriešiť.

Štáty kontinentálneho právneho systému sa snažili vytvoriť rôzne spôsoby, ako sa vyrovnat' so zavinením právnickej osoby.

Napríklad španielsky právny teoretici, sa k otázke zavinenia právnickej osoby postavili tak, že korporácie napriek svojej právnej povahe, vystupujú navonok prostredníctvom konania fyzických osôb. Toto konanie je zároveň konaním samotnej právnickej osoby, nakoľko sa jedná o vlastné konanie prostredníctvom iného, podmienené štruktúrou korporácie.²⁰ Naproti tomu v Holandsku, bol súdnou praxou vytvorený termín *vina právnickej osoby*, ktorý je paralelný s pojmom *vina fyzickej osoby*, avšak bez prítomnosti akéhokoľvek vôľového prvku. Ďalšou možnosťou je vytvorenie samostatného korporátneho práva, ktoré bude existovať popri individuálnom trestnom práve.²¹ Najčastejším spôsobom vyrovnania sa s touto otázkou (používaným i u nás), je uplatňovanie *teórie pričítateľnosti* určitého konania fyzickej osoby, konajúcej za právnickú osobu, tejto právnickej osobe. Takto konštruovaná zodpovednosť je potrebné považovať za zvláštnu zodpovednosť za zavinenie pri právnickej osobe, odlišnú od viny (zavinenia) u fyzickej osoby.²² Podľa slovenskej právnej úpravy, je konanie vymedzeného okruhu fyzických osôb (bližšie pozri s. 30-31) právnickej osobe pričítateľné, ak je súčasne splnená aspoň jedna z nasledujúcich podmienok:

trestný čin je spáchaný v *prospech* právnickej osoby, v *jej mene*, v *rámci jej činnosti* alebo *jej prostredníctvom*.

Bez splnenia týchto podmienok, je možné právnickej osobe konanie pričítať, ak osoba z vymedzeného okruhu fyzických osôb, nedostatočným dohľadom alebo kontrolou, ktoré boli jej povinnosťou, *hoci z nedbanlivosti*, umožnila spáchať trestný čin osobou, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou.²³

---

²⁰ GUARDIOLA LAGO, M.J. *Responsabilidad penal de las personas jurídicas y alcance del art. 129 del Código penal*. Valencia: Tirant lo blanch. 2004. s. 49.

²¹ JANDA, P. Trestní odpovědnost právnických osob *Právní forum*, 2006 č.5. s. 63

²² JELÍNEK, J. HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013 s. 76.

²³ Porovnaj § 4 ods. 1 a 2 zákona 91/2016 Z.z. a § 8 ods. 1 a 2. zákona 418/2011 Sb.

1.8. Sankcionovanie právnických osôb

Spôsob, akým budú právnické osoby sankcionované za protiprávne konanie, je veľmi dôležitým prvkom právnej úpravy z pohľadu jej efektivity. Hoci sa druh a výška sankcií v jednotlivých členských štátoch EÚ líšia, existujú i v tejto otázke isté spoločné trendy. Najčastejšou sankciou, ktorá je v niektorých krajinách (Švédsko, Luxembursko) taktiež jedinou sankciou, je *finančná pokuta*. Medzi typické druhy sankcií, ktoré možno právnickej osobe uložiť patrí tiež:

konfiškácia zisku pochádzajúceho z trestnej činnosti (Litva, Poľsko, Taliansko)

zákaz výkonu určitých činností (Francúzsko, Nórsko, Belgicko)

zrušenie právnickej osoby v trestnom konaní (ČR, Litva) alebo civilnom konaní (Holandsko)

súdny dohľad (Španielsko, Francúzsko)

vylúčenie z verejných zákaziek (Francúzsko, Taliansko, ČR, Veľká Británia)

zverejnenie rozsudku (Francúzsko, Taliansko, Poľsko, Česká republika)²⁴

Typ ukladaných sankcií, súvisí aj so zvoleným modelom trestnej zodpovednosti (pozri nižšie).

Z pohľadu efektivity, by sa sankcie ukladané právnickým osobám, nemali zameriavať len na ekonomické ciele postihovanej právnickej osoby (pokuta, trest, vydanie nelegálne získaného prospechu), nakoľko takáto sankcia nemusí nutne viesť k splneniu očakávaného účelu t.j. preventívno-represívneho, ale mali by sa zamerať taktiež na práva a slobody právnickej osoby, t.j. mali by sa viac využívať štrukturálne zásahy (zákaz činnosti, nútená správa, dozor a pod.).²⁵

Práve kombináciou ekonomických a štrukturálnych zásahov, možno docieľiť pravdepodobne ten najlepší požadovaný efekt.

Pokiaľ ide o slovenskú právnu úpravu, tak tá v minulosti (01.09.2010-30.06.2016), v rámci tzv. nepravej trestnej zodpovednosti právnických osôb, umožňovala uložiť právnickej osobe ako sankciu iba dve ochranné opatrenia (zhabanie peňažnej čiastky-§83a, zhabanie majetku- § 83b zákona č. 300/2005 Z. z.), inkorporované do Trestného zákona zákonom č. 224/2010 Z. z. Faktom zostáva, že počas takmer šiestich rokov, nedošlo ani raz k

---

²⁴ ZÁHORA,J.ŠIMOVČEK,I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 160-161.

²⁵ VANÍČEK,D. Trestní sankce ukládané právnickým osobám, *Trestní právo*,2006, roč. XI, č.7, s. 10.

uplatneniu týchto sankcií a spolu s účinnosťou zákona č. 91/2016 Z. z. boli z Trestného zákona vypustené. V súčasnosti Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb upravuje jediný druh sankcií a to tresty. Vo výsledku sa tak upustilo od bipartície sankcií (tresty a ochranné opatrenia), ktorá bola predmetom predchádzajúcich legislatívnych návrhov trestnej zodpovednosti právnických osôb a ktorá sa uplatňuje napríklad v susednej Českej republike.

1.9. Modely trestnej zodpovednosti právnických osôb

Model trestnej zodpovednosti, predstavuje vlastne spôsob uplatňovania trestnej zodpovednosti v právnych predpisoch. S týmto úzko súvisí právo, štátu vybrať si právne odvetvie v rámci ktorého, bude zodpovednosť voči právnickej osobe uplatňovať (trestnoprávna, občianskoprávna alebo správna zodpovednosť). Toto právo je garantované napr. Dohovorom o počítačovej kriminalite (oznámenie MZV SR č. 137/2008 Z.z.) a ďalšími.²⁶ V kontinentálnom právnom systéme sa uchýlili tri základné modely trestnej zodpovednosti a to:

- pravá trestná zodpovednosť právnických osôb
- nepravá trestná zodpovednosť právnických osôb
- administratívna resp. zmiešaná zodpovednosť

Pravá trestná zodpovednosť - právna zodpovednosť právnických osôb je obsiahnutá buď priamo v Trestnom zákone (Francúzsko, Dánsko, Fínsko a.i.) alebo v osobitnom právnom predpise (Poľsko, Maďarsko, Rakúsko a.i.). Voči právnickej osobe sa uplatňuje trestná zodpovednosť za všetky resp. vybrané trestné činy a ukladajú sa tresty v trestnom konaní v zmysle trestného práva.

Nepravá trestná zodpovednosť nazývaná tiež *kvázi trestná zodpovednosť*. Sankcie ukladané právnickej osobe pri tomto modeli (napr. odčerpanie prospechu z trestnej činnosti alebo odňatie oprávnenia na podnikateľskú činnosť) sa nenazývajú trestami. Za typického predstavitelia nepravého trestnej zodpovednosti bolo do roku 2010 považované Španielsko, kde boli právnickým osobám ako sankcie ukladané tzv. *concecuencias accesorias* (vedľajšie dôsledky). V súčasnosti je tento model využívaný napr. vo Švédsku, kde sa od roku 1996 sankcie voči právnickým osobám približujú k charakteru ochranných opatrení.

---

²⁶ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 17.

Ako už bolo spomenuté, ochranné opatrenia v rámci modelu nepravnej trestnej zodpovednosti bolo možné uložiť i v SR a to od roku 2010 do roku 2016.

Administratívnoprávna resp. zmiešaná zodpovednosť. Typickými predstaviteľmi tohto modelu sú Grécko, Nemecko alebo Bulharsko, pričom iba právnú úpravu v Grécku možno považovať za čisto administratívno-právne riešenie trestnej zodpovednosti právnických osôb. V ostatných krajinách ide o kombináciu prvkov trestných a správnych,²⁷ pričom trend pri takýchto zmiešaných právnych úpravách smeruje k prevahe resp. zavádzaniu trestných prvkov.

Iné členenie modelov trestnej zodpovednosti vytvoril *Kavěna* v súvislosti s prípravou návrhu zákona o trestnej zodpovednosti v ČR, ešte v roku 2007. Vymedzil tri modely trestnej zodpovednosti a to:

Americký model trestnej zodpovednosti právnických osôb, ktorý vychádza z agregáčnej teórie (pozri s.12.), podľa ktorej môže byť právnická osoba zodpovedná za akékoľvek porušenie trestného práva svojím zamestnancom, pokiaľ konal v rámci náplne svojej práce a v mene právnickej osoby (resp. za akékoľvek porušenie práva skupinou zamestnancov pokiaľ ich spoločné konanie napĺňa znaky trestného činu.). Agregáčna teória tak stanoví, veľmi rozsiahlu zodpovednosť právnických osôb, ktorým je prisudzovaná zodpovednosť za všetky trestné činy zamestnancov. Podľa niektorých odborníkov, sú tým poškodzovaní nevinní akcionári a zamestnanci spoločnosti. Široká škála prípadných sankcií zahŕňa tak peňažné tresty, ako aj probačný dozor nad firmou alebo povinnosť firmy verejne priznať svoje protiprávne správanie. Tieto tresty zohľadňujú tak represívnu, ako i nápravnú funkciu trestu.

Anglo- francúzsky model obmedzenej trestnej zodpovednosti právnických osôb, podľa ktorého, trestná zodpovednosť právnických osôb, môže byť založená len v prípade porušenia trestného práva jednotlivcom, ktorý zastáva vysokú funkciu alebo má zásadnú rozhodovaciu právomoc v rámci organizačnej štruktúry spoločnosti. Vzhľadom k decentralizovanému rozhodovaniu v rámci veľkých spoločností, v praxi obvykle právnická osoba nie je za veľkú časť protiprávnych konaní spáchaných svojimi zamestnancami zodpovedná. Tento model založí teda skôr obmedzenú zodpovednosť právnických osôb. Obmedzená je taktiež škála prípadných sankcií, ktorá nedostatočne zohľadňuje nápravnú funkciu trestného práva. Tento model sa uplatňuje napr. v Belgicku alebo Holandsku.

---

²⁷ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 21-22.

Nemecký model trestnej zodpovednosti právnických osôb nie je trestný, ale správny (resp. je kombináciou trestno- správnu). V praxi prepracovaný systém správnych sankcií, plní obdobnú úlohu ako trestnoprávna regulácia, pokiaľ ide o prevenciu, predvídateľnosť, jednoznačnosť a spravodlivosť, pričom zostáva rešpektovaná zásada *societas delinquere non potest*, navyše neplní v takej miere funkciu odplaty za spáchaný čin. Nemecký model sa využíva tiež v Grécku alebo Taliansku.²⁸

S uvedeným delením celkom nesúhlasí *prof. Jelínek*, ktorý tvrdí, že vzhľadom na značnú odlišnosť právnych systémov (anglo-americký a kontinentálny), prejavujúcu sa najmä v iných právnych tradíciách, iných pojmoch, inštitútoch a procesných nástrojoch, ktoré slúžia na presadenie trestnej zodpovednosti, je potrebné rozlišovať medzi anglo-americkým modelom trestnej zodpovednosti právnických osôb, ktorý sa uplatňuje v krajinách tohto právneho okruhu(anglické právo²⁹, USA, Kanada, Austrália, Nový Zéland, Juhoafrická republika) a kontinentálnym modelom trestnej zodpovednosti právnických osôb, ktorý uplatňuje väčšina štátov EÚ.³⁰

---

²⁸ KAVĚNA, M. *Trestní odpovědnost právnických osob ve vybraných státech EU*. In Parlamentní Institut [online]. 2007. Studie č. 5.270. s.5-6.

²⁹ Termín *anglické právo* používame ako skratku pre právo Veľkej Británie, waleské a severoírske právo.

³⁰ JELÍNEK, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob*. Praha: Linde, 2007. s. 21.

2. História trestnej zodpovednosti právnických osôb

Právny inštitút trestnej zodpovednosti právnických osôb vznikol v Anglicku, kde boli prvé snahy o sankcionovanie právnických osôb už v 16. storočí, avšak k reálnemu zavedeniu tohto inštitútu došlo až omnoho neskôr. Možno teda povedať, že trestná zodpovednosť právnických osôb je výtvorom anglo-amerického práva, z ktorého sa tento inštitút rozšíril i do iných právnych systémov, okrem iného i staršieho kontinentálneho právneho systému, ktorý má svoje základy v rímskom práve, ovládanom zásadou *societas delinquere non potest*. Z tohto dôvodu bolo aj uplatňovanie inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb, v rámci kontinentálneho právneho systému oneskorené, oproti anglo-americkému právnomu systému.

2.1 Anglo-americký právny systém

Bližšie rozoberieme historický vývoj právnej úpravy v Anglicku, ktoré je typickým zástupcom common law a kde má inštitút trestnej zodpovednosti svoje počiatky. Práve anglická právna úprava sa stala podkladom pre uplatnenie tohto inštitútu nielen na európskom kontinente, ale najmä v krajinách ako USA, Kanada alebo Austrália, ktoré aplikujú viac menej identický typ právnej kultúry. V každej z týchto krajín, však došlo k určitým modifikáciám tohto inštitútu.³¹

Ako už bolo spomenuté, prvé snahy o sankcionovanie právnických osôb sa objavili práve v Anglicku a to už v 16. storočí, napriek tomu, bola táto teória odmietaná³² Bolo tomu tak najmä z dôvodu, že i v anglo-americkom práve bola pôvodne uznávaná teória, podľa ktorej v rámci trestnej zodpovednosti, je možné postihnúť len fyzické osoby jednotlivcov, nakoľko právnickým osobám nie je možné vytýkať morálne odsúdenie konania.³³

Iný názor vyslovil v roku 1821 *Hazlitt*, podľa ktorého "Sú právnické osoby omnoho viac zhýralé a korumpované ako jednotlivci, pretože majú viac sily k páchaniu neprávosti a napriek tomu, sa ich netýka zlá povest' a hrozba trestu." Trestná zodpovednosť právnických osôb sa v Anglicku praktizuje od roku 1840.³⁴

---

³¹ FENYK, J. Modely trestní odpovědnosti právnických osob v různých právních systémech (se zaměřením na systémy common law). In: *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2009, s. 43-44.

³² PERKINS, M.R. *Criminal law*, Mineola: The Foundation Press, 1969, s. 639.

³³ COFFE, J.C. Jr Corporate criminal liability: An Introduction and Comparative Survey. In ESSER, A. HEINE, G. HUBER, B. *Criminal Responsibility of Legal and Collective Entities*, Freiburg, i.B. *Max Planck institute fur Ausländisches und Internationaler strafrecht*. 1999. s. 13.

³⁴ WELLS, C. *Corporation and Criminal Liability*. Oxford 2005, s.94.

Britskí autori zväčša rozčleňujú historický vývoj trestnej zodpovednosti právnických osôb na niekoľko etáp:

do roku 1900 (vývoj korporátnej štruktúry a dôsledky tohto vývoja pre zodpovednosť)

1900-1940 (vývoj jednotlivých foriem zavinenia a vznik tzv. strict liability)

1940-súčasnosť (vývoj teórie alter ego)³⁵

Prvým prípadom, v ktorom bol právnickej osobe uložený trest, bol v roku 1842 prípad *Regina vs. Birmingham & Gloucester Railway Co.*, v ktorom bola železničná spoločnosť odsúdená za narušenie verejného poriadku, nakoľko svojím váhaním (nekonaním) prišla o právo zabráť pozemky k stavbe ciest a mostov, ktoré bola povinná zriadiť kvôli odstráneniu prekážok, ktoré doprave spôsobila stavba železnice.³⁶ Dôvodom uloženia peňažného trestu bola skutočnosť, že spoločnosť nekonala hoci konať mala. Zavinenie právnickej osoby bolo objektívne a nebolo treba dokazovať zavinenie u fyzických osôb.³⁷ Ďalším významným prípadom, v ktorom sa súd vyjadril k zrovnoprávneniu fyzických a právnických osôb, bol prípad *Royal Mail Steam Packet Co. vs. Braham* z roku 1877. Od tohto rozhodnutia anglické súdy považovali za celkom prijateľnú myšlienku, že označenie osoba sa z trestnoprávneho hľadiska vzťahuje nielen na osoby fyzické, ale aj na osoby ktoré z právneho hľadiska tvoria korporácie.³⁸

Táto myšlienka bola zdôraznená i v dokumente s názvom *Interpretation act* z roku 1889, podľa ktorého, pokiaľ ide o výklad zákonných pojmov vo vzťahu k trestným činom stíhateľným na základe písomného obvinenia alebo na základe všeobecného presvedčenia..., pod pojem "osoba" musia byť, aspoň pokiaľ sa neobjaví výklad s opačným významom, zahrnuté aj obchodné zoskupenia.³⁹

Ďalším prelomovým prípadom, bol prípad *Tesco Supermakets Ltd vs. Natrass* z roku 1971, v ktorom Horná komora britského parlamentu (Snemovňa lordov) rozhodla, spoločnosť sa môže zbaviť zodpovednosti za konanie svojho zamestnanca, ak nezanedbala náležitú kontrolu (due diligence). Týmto prípadom sa vytvorila tzv. "teória riadiacej

---

³⁵ WELLS, C. *Corporation and Criminal Liability* Oxford.2005, s. 87.

³⁶ FOREJT, P. HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem. Praha: Linde, 2012. s. 407.

³⁷ WAGNER, M. *Corporate Criminal Liability, national and international responses*. In 13. medzinárodná konferencie Medzinárodní společnosti pro reformu trestního práva. Commercial and Financial fraud a Comparative Perspective Malta 1999. Dostupné na: <http://www.docstoc.com/docs/51972522/>. Corporate-Criminal-Liability-National-and-International-Responses (30.06.2017)

³⁸ WELLS, C. *Corporation and Criminal Liability*. Oxford. 2005. s.86.

³⁹ GUARDIOLA LAGO, M.J. *Responsabilidad penal de las personas jurídicas y alcance del art. 129 del Código penal*. Valencia: Tirant lo blanch. 2004. s. 44.

mysle", pričom skutkovo sa prípad týkal toho, že tovar v predajni bol predávaný za vyššiu cenu ako bola cena určená spoločnosťou. Spoločnosť sa bránila argumentom, že pochybenie vzniklo vinou tretej osoby (manažéra), ktorého spoločnosť nemala pod kontrolou. Tesco so svojou obhajobou uspelo a manažér ktorý chybu zavinil, bol označený za tzv. inú osobu, ktorá nie je súčasťou riadiacej mysle spoločnosti, pričom súčasne spoločnosť nezanedbala náležitú kontrolu.⁴⁰

2.1.1 Spojené štáty americké

V USA sa začala história inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb písať v roku 1903. Dokument s názvom *Elkins Act*, obsahoval ustanovenia, ktoré ukladali zodpovednosť právnickej osoby za jej zamestnancov, ktorí konali v rámci svojich oprávnení. Ide o tzv. *Princíp respondeat superior*, ktorý pochádza z oblasti občianskoprávných deliktov (torts). Tento princíp pripisuje právnickej osobe každé konanie jej manažérov a zástupcov (agents), ak tí konajú v rámci svojho zamestnania a to aj vtedy, ak konajú svojvoľne, nezodpovedne alebo priamo proti výslovným príkazom vedenia právnickej osoby, pričom takéto konanie je vedené v úmysle zvýhodniť či obohatiť právnickú osobu.

Zlomovým rozsudkom doktríny vicarious liability, bolo v USA rozhodnutie vo veci *New York Central & Hudson River Railroad Co. vs United States* z roku 1909. V tomto prípade asistent dopravného manažéra železnice poskytol nezákonné zľavy preferovaným zákazníkom, čím porušil *Elkins Act*. Dôležité sú závery amerického Najvyššieho súdu (the Supreme Court), ktorý vyjadril dve limitácie doktríny vicarious liability. Prvým obmedzením je skutočnosť, že osoba, ktorej konanie má byť pripísané právnickej osobe musí konať v rámci svojho zamestnania, druhým obmedzením je nutná prítomnosť prospechu právnickej osoby, teda, že osoba -zamestnanec konal v jej prospech.⁴¹ Na právnickú osobu sa nazerá ako na celok, inak povedané, ako na súhrn subjektov, kde nie je potrebné preukazovať či konkrétna konajúca osoba mala úmysel spáchať trestný čin, resp. či o nezákonnosti svojho konania vedela. Ide o princíp tzv. *kolektívneho vedomia* (collective knowledge), ku ktorému sa vzťahuje rozsudok vo veci *US v. T.I.M.E.-D.C., Inc.* z roku 1974, ako aj dôležitý rozsudok vo veci *US v. Bank of New England* z roku 1987, kde boli znalosti jednotlivých pracovníkov právnickej osoby zhrnuté ako znalosť

---

⁴⁰ JANDA, P. Trestní odpovědnost právnických osob. *Právní fórum*, 2006, č.5, s.171.

⁴¹ GORBET, J., PUNCH, M. *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. s. 56 –57.

(informácie) banky. V tomto konkrétnom prípade, bola banka odsúdená za 31 násobné porušenie povinnosti podávať správy o väčších menových transakciách, pričom jednotliví pracovníci banky vedeli, že určité transakcie presahujú limit, nad ktorý bolo potrebné podávať správy o väčších menových transakciách. Súhrn týchto informácií tvorí informácie celej právnickej osoby a je nepodstatné či jednotliví zamestnanci, ktorí vykonávajú určité povinnosti, teda určitú časť celkových povinností, vedia o konkrétnych činnostiach a plnení povinností vykonávaných inými zamestnanci právnickej osoby.⁴² V USA platí, že právnická osoba je objektívne zodpovedná za konanie svojich zamestnancov bez možnosti liberalizácie, nech vykoná akákoľvek opatrenia v rámci vnútornej kontroly či zušľachtenie vnútorných firemných pravidiel. Vedúci pracovníci vedia, že právnickú osobu nemôžu vyvinúť, čo je demotivujúcim a kritizovaným prvkom systému.⁴³ V súčasnosti sa v USA pri uplatňovaní trestnej zodpovednosti využívajú doktríny konania v zastúpení (agency principles) resp. vicarious liability.

2.2.Kontinentálny právny systém

Vo všeobecnosti sa uznáva názor, že otázka trestnej zodpovednosti právnických osôb, sa v rámci kontinentálneho právneho systému, stala aktuálnou až koncom 19.storočia resp. začiatkom 20. storočia. Nemožno však povedať, že by už predtým neexistovali právnické osoby, ako aj snaha o ich sankcionovanie. Starovek a stredovek poznali trestnú zodpovednosť kolektívnych subjektov, ako boli obce, cechy, spolky alebo náboženské skupiny. Táto trestná zodpovednosť existovala popri individuálnej trestnej zodpovednosti fyzických osôb a bola prirodzeno-právnym inštitútom.⁴⁴ Neskôr, najmä pod vplyvom Veľkej francúzskej revolúcie sa kontinentálne právo vrátilo k myšlienke *societas delinquere non potest* a individuálnej trestnej zodpovednosti. V roku 1793 nemecký právnik prof. Malblanc, vo svojej práci vedecky zdôvodnil nemožnosť pričítania viny právnickým osobám a ich neschopnosť prijať účinky trestu. Malblancova koncepcia opierajúca sa o kriminálno-politické opodstatnenie reality, sa tak stala základom všetkých veľkých európskych trestných kodifikácií 19. storočia.⁴⁵

---

⁴² WELLS, C.: *Corporation and Criminal Responsibility. Second Edition*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 133 –135.

⁴³ FENYK, J.: Modely trestní odpovědnosti právnických osob v různých právních systémech (se zaměřením na systémy common law). In: *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2009, s. 49.

⁴⁴ MUSIL, J. Trestní odpovědnost právnických osob ano či ne? *Trestní právo*, 2000, roč. 5, č. 7-8 s.2.

⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 2.

Výlučne individuálnu trestnú zodpovednosť fyzickej osoby za spáchaný čin zakotvoval napr. Napoleonov trestný zákon (Code pénal Napoléon) z roku 1803, ako aj rakúsky Trestný zákonník z roku 1852, ríšsko-nemecký Trestný zákon z roku 1871 alebo uhorský trestný zákon z roku 1878.⁴⁶

Z novšej histórie treba spomenúť Medzinárodný kongres pre trestné právo, ktorý sa konal v Bukurešti v roku 1929 a ktorého záverom bolo prijatie konsenzu o potrebe vytvorenia sankčného aparátu, ktorý by odpovedal na čoraz viac sa rozmáhajúce protiprávne konanie právnických osôb. Konkrétna úprava sankcií však prijatá nebola.

Ďalším dôležitým krokom na ceste k uznávaniu trestnej zodpovednosti právnických osôb naprieč krajinami EÚ, bol *Kongres o trestnej zodpovednosti právnických osôb v komunitárnom práve*, ktorý sa konal v Mesnie v roku 1979, teda v čase, keď už napríklad Holandsko alebo Island uznávali a uplatňovali trestnú zodpovednosť právnických osôb v rámci svojich právnych poriadkov. Výsledkom tohto kongresu bolo prijatie dokumentu, ktorý podporoval rozoznanie trestnej zodpovednosti právnických osôb za porušenie komunitárneho práva a odporúčal členským štátom prijatie sankčného mechanizmu v širšom ponímaní, ktorý bude obsahovať opatrenia trestnoprávnej, administratívno-právnej povahy alebo opatrenia sui generis.⁴⁷

Uvedené reflektuje aj fakt, že všetky európske právne úpravy, ktoré riešia sankcionovanie právnických osôb, boli prijaté až v 2. polovici 20.storočia.

Proces zavádzania trestnej zodpovednosti právnických osôb bol v európskych krajinách nasledujúci:

1951 Holandsko (ekonomické trestné činy), od r.1976 všetky trestné činy.

1984 Portugalsko

1986 Švédsko

1991 Nórsko

1994 Francúzsko (vybrané trestné činy) od r. 2005 všetky trestné činy

1995 Fínsko

1996 Dánsko

1999 Belgicko a Slovinsko

---

⁴⁶ ZÁHORA, J. Trestná zodpovednosť právnických osôb. In *Rekodifikácia trestného práva. Zborník príspevkov z celoštátnej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej dňa 17.mája 2004*. Bratislava: Akadémia policajného zboru,2004, s. 67.

⁴⁷ GUARDIOLA LAGO, M.J. *Responsabilidad penal de las personas jurídicas y alcance del art. 129 del Código penal*. Valencia: Tirant lo blanch. 2004. s. 37.

2001 Taliansko, Maďarsko, Estónsko

2002 Malta

2003 Poľsko

2006 Rumunsko

2010 Slovensko, Luxembursko

2012 Česká republika⁴⁸

---

⁴⁸ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s.22.

3. Trestná zodpovednosť právnických osôb v Slovenskej republike

3.1. Dôvody zavedenia inštitútu trestnej zodpovednosti v SR

Dôvody, ktoré viedli v SR k implementácii inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb do právneho poriadku, sa veľmi nelíšia od dôvodov v iných krajinách.

Najpraktickejším dôvodom bola samozrejme **zvyšujúca sa miera kriminality, páchaná právnickými osobami**. Ide o celosvetový trend, ktorý sa samozrejme nevyhol ani SR. Je to spôsobené viacerými faktormi.

Zvyšuje sa nielen miera kriminality páchanej právnickými osobami, ale taktiež sofistikovanosť rôznych postupov, ktoré k nej vedú a ktorú nepriamo podporujú taktiež nové formy právnických osôb, ktoré sú zavádzané do právnych poriadkov najmä s cieľom uľahčiť podnikanie. Zložité štruktúry, často krát i nadnárodných právnických osôb, prakticky znemožňujú zistenie konkrétného páchatel'a. Prává trestná zodpovednosť uplatňovaná i v SR, umožňuje potrestanie právnickej osoby bez potrestania či dokonca zistenia zodpovednej fyzickej osoby.

Podobný názor zastáva napríklad Čentéš, ktorý tvrdí, že ekonomický rozvoj má popri pozitívach aj negatíva a to predovšetkým v oblastiach, ako je poškodzovanie životného prostredia alebo korupcia. Veľkým problémom je taktiež organizovaný zločin.

Vyvedenie trestnej zodpovednosti voči fyzickým osobám v uvedených prípadoch, podľa neho nie je dostačujúce, nakoľko potrestané fyzické osoby sú nahradené inými a právnická osoba môže pokračovať v páchaní trestnej činnosti.⁴⁹

Podnikanie prostredníctvom právnických osôb je čoraz populárnejšie. Štatistiky⁵⁰ z rokov 2012-2014 a 2015 ukazujú v SR každoročný pokles podnikania prostredníctvom živnosti- teda podnikania FO (hoci podnikanie prostredníctvom živnosti naďalej zostáva najčastejším spôsobom podnikania) a naopak, zvýšenie počtu právnických osôb, najmä spoločností s ručením obmedzeným, ale i akciových spoločností, pričom tento jav môžeme sledovať tak pri vzniku nových subjektov, ako i pri transformácii už existujúcej podnikateľskej a inej činnosti.

Argumentom prečo upraviť zodpovednosť právnických osôb v rámci trestného práva, je i *nedostatočná mimo trestnú úprava*, ktorá je navyše rozdrobená vo viacerých právnych

---

⁴⁹ ČENTÉŠ, J., PALKOVIČ, J., ŠTOFFOVÁ, Z.: Trestná zodpovednosť právnických osôb. *Justičná revue*, 2001.roč.53, č.4, s.418.

⁵⁰ Pozri <https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/1566/category/pravne-formy/article/pocet-podnikatelov-2014.xhtml> a <https://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/2517/category/pravne-formy/article/podnikatelia-slovensko-2015.xhtml> (21.07.2017).

predpisoch. Model trestnej zodpovednosti využívaný v SR upravuje tak hmotnoprávne, ako aj procesnoprávne otázky tejto zodpovednosti, v rámci jedného právneho predpisu. Najvýznamnejším právno-politickým dôvodom, na zavedenie uceleného mechanizmu na sankcionovanie právnických osôb, sú záväzky, ktoré SR vyplývajú tak z právnych predpisov EÚ, ako i z medzinárodných zmlúv, ktoré sú pre SR záväzné.

Medzinárodné spoločenstvo si plne uvedomuje problémy a riziká, ktoré so sebou prináša globálna ekonomika a preto nabáda jednotlivé krajiny k tomu, aby vytvorili v rámci svojich právnych poriadkov účinný mechanizmus sankcionovania právnických osôb, pričom konkrétny spôsob je zväčša prenechaný na uváženie jednotlivých štátov. Tieto záväzky sú ustanovené v medzinárodných dokumentoch, ktoré môžeme rozdeliť do 3 skupín:

Dokumenty prijaté OSN a Organizáciou pre hospodársku spoluprácu v Európe (OECD)

Dohovor o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách z dielne OECD, prijatý negociačnou konferenciou 21.

novembra 1997, podpísaný 17. decembra 1997 v Paríži, platný pre SR od 23. novembra 1999 (oznámenie č. 318/1999 Z. z.)

Medzinárodný dohovor o potláčaní financovania terorizmu, prijatý 9. decembra 1999 v New Yorku, platný pre SR od 13. októbra 2002 (oznámenie 593/2002 Z.z.)

Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu, prijatý 15. novembra 2000 v New Yorku, platný pre SR od 2. januára 2004 (oznámenie č. 621/2003 Z. z.)

Dohovor OSN proti korupcii, prijatý 31. októbra 2003 v New Yorku, platný pre SR od 1. júla 2006 (oznámenie č. 434/2006 Z. z.)

Právne akty Rady Európy

Dohovor Rady Európy o praní, vyhľadávaní, zaistení a konfiškovaní ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu č. 198, prijatý 16. mája 2005 bol vo Varšave (ETC 198), (oznámenie č. 91/2009 Z. z.)

Dohovor Rady Európy o predchádzaní terorizmu, prijatý 16. mája 2005 vo Varšave, platný pre SR od 1. júna 2007 (ETC 196) (oznámenie č. 186/2007 Z. z.)

Dohovor Rady Európy proti obchodovaniu s ľuďmi, prijatý 16. mája 2005 vo Varšave (ETC 197) , ratifikovaný prezidentom SR 27. marca 2007

Dohovor o počítačovej kriminalite z 23. novembra 2001 z Budapešti, všeobecne (pre štáty, ktoré ho ratifikovali) už nadobudol platnosť dňa 1. júla 2004 (ETC 185) (oznámenie č. 137/2008 Z. z.)

Právne akty Európskej únie

Druhý protokol vyhotovený na základe článku č.3 Zmluvy o Európskej únii k Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev, prijatý 19. júna 1997 v Bruseli.

Rámcové rozhodnutie Rady 2002/946/SVV z 28. novembra 2002 o posilnení trestného systému, na zabránenie napomáhaniu neoprávneného vstupu, tranzitu a bydliska (Mimoriadne vydanie Ú.v. EÚ, kap. 19/zv. 6; Ú.v. ES L 328, 5.12.2002)

Rámcové rozhodnutie Rady 2008/913/SVV z 28. novembra 2008 o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva (Ú.v. EÚ L 328, 6.12.2008)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva (Ú.v. EÚ L 328, 6.12.2008)

Uvedený výpočet medzinárodných dokumentov samozrejme nie je úplný a vyčerpávajúci. Omnoho širší výpočet dokumentov, ktorými je SR viazaná vo vzťahu k prijatiu predmetnej právnej úpravy, môžeme nájsť napríklad v dôvodovej správe k návrhu zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb.⁵¹

3.2. Vybrané aspekty trestnej zodpovednosti právnických osôb z pohľadu slovenskej právnej úpravy

Slovenský zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb (zákon č. 91/2016 Z. z.), účinný od 01.07.2016, sa skladá zo šiestich častí, pričom komplexne upravuje tak hmotnoprávnu, ako i procesnoprávnu stránku predmetného inštitútu.

Prvá časť- Úvodné ustanovenia (§ 1-2)

Druhá časť- Základy trestnej zodpovednosti právnických osôb (§ 3-9)

Tretia časť- Tresty (§10-20)

---

⁵¹ Dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov dostupná na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=5662> (26.07.2017).

Štvrtá časť- Osobitné ustanovenia o trestnom konaní proti právnickým osobám (§ 21-29)

Piata časť- Výkon trestov (§ 30-33)

Šiesta časť- Spoločné prechodné a záverečné ustanovenia (§ 34-37)

3.2.1. Pôsobnosť zákona

Pôsobnosť zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb je založená na nasledujúcich zásadách:

Zásada teritoriality

Zásada personality (označovaná tiež ako zásada vlajky)- § 2 ods. 3 (aktívna personalita) a § 2 ods.5 (pasívna personalita)

Zásada univerzality (tzv. pasívna univerzalita)

Zásada rozšírenia alebo zúženia pôsobnosti zákona s ohľadom na medzinárodnú zmluvu (pozitívna/rozšírená pôsobnosť) a (negatívna/zúžená pôsobnosť)

Pôsobnosť zákona je konštruovaná podľa ustanovení o pôsobnosti Trestného zákona, samozrejme zohľadňujúc špecifiká právnickej osoby.

3.2.2 Trestná zodpovednosť právnickej osoby

Zákon vymedzuje štyri základné podmienky, kedy sa trestný čin považuje za spáchaný právnickou osobou:

ide o trestný čin v zmysle § 3 zákona

trestný čin je spáchaný v prospech právnickej osoby, v jej mene, v rámci jej činnosti alebo v jej prospech

trestný čin je spáchaný konaním niektorej z osôb uvedených v § 4 ods.1 zákona

trestný čin je právnickej osobe prirátateľný v zmysle § 6 zákona⁵²

Osobami za ktorých konanie nesie právnická osoba zodpovednosť, sú v zmysle § 4 ods.1:

štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu

ten, kto vykonáva kontrolnú činnosť alebo dohľad v rámci právnickej osoby, alebo

iná osoba, ktorá je oprávnená zastupovať právnickú osobu alebo za ňu rozhodovať.

---

⁵² ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 81.

Trestný čin je spáchaný právnickou osobou aj vtedy, ak osoba uvedená v odseku 1 nedostatočným dohľadom alebo kontrolou, ktoré boli jej povinnosťou, hoci z nedbanlivosti, umožnila spáchať trestný čin osobou, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou. Právnická osoba sa však môže z takejto zodpovednosti tzv. vyvinúť (exculpovať). Na preukázanie toho, že právnická osoba nezanedbala svoje povinnosti, ako aj na predchádzanie a zamedzenie a odhaľovanie trestnej činnosti v rámci jej štruktúr, sa vyvinuli rôzne tzv. **Corporate Compliance Programs**. Pod týmto pojmom rozumieme dodržiavanie právnych noriem obchodných spoločností, ako aj vytvorenie a dodržiavanie systému interných noriem, tak právnych ako aj etických. Súčasťou Compliance programu je aj zavedenie riadiaceho a kontrolného systému spoločnosti, ktorý je zameraný na dodržiavanie právnych noriem, podľa ktorých je spoločnosť povinná postupovať. Tieto pravidlá sa vzťahujú nielen na vedúcich pracovníkov, ale na všetkých zamestnancov. Tieto opatrenia môžu mať jednak preventívny charakter (napr. školenia zamestnancov) alebo reaktívny charakter, zameraný na zamedzenie alebo odvrátenie následkov už spáchaného trestného činu (ide napr. tzv. *whistleblowing*⁵³, čo je špecifický mechanizmus získavania informácií o protiprávnej činnosti v rámci spoločnosti).⁵⁴

Zákon v § 4 ods.3 taktiež ustanovuje tzv. **materiálny korektív** (ktorý nájdeme taktiež v trestnom zákone), vyjadrený prostredníctvom **nepričítania** istého konania právnickej osobe, pričom protiprávne konanie sa právnickej osobe nepričíta v prípade, ak vzhľadom na predmet činnosti právnickej osoby, spôsob spáchania trestného činu, jeho následky a okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, je význam nesplnenia povinností v rámci dohľadu a kontroly zo strany orgánu právnickej osoby alebo osoby uvedenej v § 4 ods. 1 **nepatrný**.

V § 4, konkrétne ods. 4 zákonodarca vyjadruje jednu zo základných zásad tohto zákona a síce *zásadu súbežnej a nezávislej trestnej zodpovednosti fyzických a právnických osôb*, o ktorej už bola reč (pozri s. 15) a ktorá je veľmi dôležitá z pohľadu efektivity zákona ako celku. Ide o isté osamostatnenie trestnej zodpovednosti právnickej osoby, od trestnej zodpovednosti fyzickej osoby, vyplývajúce z odlišnosti podmienok pre vyvodenie trestnej zodpovednosti právnickej a fyzickej osoby, pričom nejde o porušenie zásady *ne bis in*

---

⁵³ K definícií pojmu *whistleblowing* pozri napr. <http://transint.xred.cz/whistleblowing/> alebo <http://www.whistleblower.sk/whistleblowing> (30.07.2017).

⁵⁴ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 84-85.

*idem.*⁵⁵

V ods.5 toho istého paragrafu je vyjadrená *zásada prechodu trestnej zodpovednosti na právneho nástupcu* právnickej osoby, pričom trestná zodpovednosť právnickej osoby **nezaniká**:

vyhlásením konkurzu
vstupom do likvidácie
zrušením
zavedením nútenej správy

To kedy nastávajú, v prípade právnickej osoby tieto jednotlivé situácie ustanovujú osobitné predpisy.⁵⁶

3.2.3 Vylúčenie trestnej zodpovednosti niektorých právnických osôb

Toto ustanovenie upravuje tzv. *osobnú pôsobnosť zákona* (Pozri aj s. 14), pričom ustanovuje, ktoré subjekty nemožno stíhať a to i napriek tomu, že inak by boli splnené podmienky na to, aby bol trestný čin považovaný za spáchaný právnickou osobou.

Z pôsobnosti zákona je vyňatá:

Slovenská republika a jej orgány- ide o najširšiu množinu subjektov, pričom štát vykonáva verejnú moc prostredníctvom štátnych orgánov, ktoré vykonávajú svoju moc v mene štátu, sú konštituované Ústavou, ústavnými zákonmi a zákonmi, ich pôsobnosť a právomoc je ustanovená zákonom, ich organizačná štruktúra je regulovaná právom a stojí za nimi donucovacia moc štátu.⁵⁷

Ide predovšetkým o orgány zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci, ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej štátnej správy.

Iné štáty a ich orgány- Imunita štátov vychádza zo základných zásad medzinárodného práva a je ustanovená v Dohovore OSN o jurisdikčných imunitách štátov a ich majetku z 2.decembra 2004, ktorým je viazaná i SR.⁵⁸ Štát požíva imunitu vo vzťahu k sebe a k svojmu majetku, voči jurisdikcii súdov iného štátu.

---

⁵⁵ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 89.

⁵⁶ Pozri napr. zákon 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii alebo § 68 zákona 40/1964 Zb.

⁵⁷ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 97

⁵⁸ Dohovor OSN o jurisdikčných imunitách štátov a ich majetku dostupný na stiahnutie na : <http://www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-24843> (03.08.2017).

Medzinárodné organizácie zriadené na základe medzinárodného práva verejného a ich orgány- Medzinárodnými organizáciami rozumieme organizácie vytvorené na základe noriem medzinárodného práva verejného, ktorých členskú základňu tvoria štáty. Ide napríklad o OSN a jej odborné organizácie, NATO, EÚ alebo Medzinárodný trestný súd. Nezaradíme tu napríklad mimovládne organizácie, ktorých členskú základňu vytvárajú fyzické a právnické osoby, napr. Amnesty International.

*Obce a vyššie územné celky*⁵⁹ - sú vyňaté z pôsobnosti zákona, aby sa zachovala ich autonómia vo vzťahu k štátu.

Právnické osoby, ktoré sú v čase spáchania trestného činu zriadené zákonom- medzi takéto právnické osoby zaradíme napríklad verejné vysoké školy, Rozhlas a televíziu Slovenska, Sociálnu poisťovňu a mnoho ďalších.

Iné právnické osoby, ktorých majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu upravujúceho konkurzné konanie.⁶⁰ Ide o subjekty, ktoré požívajú tzv. konkurznú imunitu. Patria medzi ne štát, štátna príspevková organizácia, štátny fond, obec, vyšší územný celok, rozpočtová organizácia a príspevková organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti obce a vyššieho územného celku alebo iná osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát.⁶¹

3.2.4. Trestná zodpovednosť právneho nástupcu právnickej osoby

Zavedenie trestnej zodpovednosti právnických osôb, prinieslo do právneho poriadku zavedenie novej zásady, *zásady prechodu trestnej zodpovednosti na právneho nástupcu právnickej osoby*, čo je rozdiel oproti trestnej zodpovednosti fyzických osôb, ktorá je prísne individualizovaná a nemožno ju "preniesť" na inú fyzickú osobu. Trestná zodpovednosť právnickej osoby prechádza na všetkých jej právnych nástupcov. Účelom tohto ustanovenia je, aby sa právnická osoba nemohla vyhnúť trestnej zodpovednosti tým, že sa transformuje.

Trochu odlišné pravidlá platia v prípade, ak k zmenám alebo zrušeniu právnickej osoby dôjde až *počas vykonávacieho konania*, teda v čase, keď už sa neuplatňujú

⁵⁹ K definícií pojmu obec a vyšší územný celok, pozri § 1 zákona 369/1990 Z.z. a § 1 zákona 302/2001 Z.z.

⁶⁰ Pozri § 2 zákona 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácií.

⁶¹ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 110.

obmedzenia podľa § 25. V tomto prípade neprechádza nevykonaný trest na právneho nástupcu ex lege, ale je ponechané na úvahe súdu (ktorý koná na návrh právneho nástupcu), aká časť trestu sa vzťahuje resp. nevzťahuje na právneho nástupcu právnickej osoby.

Pri ukladaní trestu (súhrnného, úhrnného, spoločného alebo ďalšieho) právnomu nástupcovi právnickej osoby, sa primerane použijú ustanovenia Trestného zákona, s výnimkou prípadov, ak by bol takýto postup vzhľadom na povahu právneho nástupníctva vylúčený, vtedy môže súd uložiť samostatný trest.

Dôležité tiež je, že trestná zodpovednosť z právnickej osoby na fyzickú osobu **neprechádza**. S prechodom právneho nástupníctva z právnickej na fyzickú osobu počíta Obchodný zákonník v taxatívne uvedených prípadoch.⁶²

3.2.5. Tresty

Tresty sú jediným druhom sankcií, ktoré možno právnickej osobe za spáchaný trestný čin, v zmysle zákona č. 91/2016 Z. z. uložiť. Zákon poskytuje taktiež samostatný taxatívny výpočet trestov, ktoré môžu byť právnickej osobe uložené. Ide o nasledujúce tresty:

- trest zrušenia právnickej osoby
- trest prepadnutia majetku
- trest prepadnutia veci
- peňažný trest
- trest zákazu činnosti
- trest zákazu prijímať dotácie a subvencie
- trest zákazu prijímať pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie
- trest zákazu účasti vo verejnom obstarávaní
- trest zverejnenia odsudzujúceho rozsudku

Trest zrušenia právnickej osoby

Trest zrušenia právnickej osoby, je pre právnickú osobu tým najprísnejším a možno ho prirovnať k trestu smrti pri fyzickej osobe. V zmysle § 12 súd uloží trest zrušenia právnickej osobe, ktorá má sídlo v Slovenskej republike, ak jej činnosť bola úplne alebo prevažne využívaná na páchanie trestnej činnosti. Môže tak však urobiť aj

---

⁶² Pozri § 88 zákona 513/1991 Zb.

vtedy, ak právnickú osobu odsudzuje za trestný čin, za ktorý Trestný zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov alebo trest odňatia slobody na doživotie. Spoločnosť okamihom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, v ktorom jej bol uložený trest zrušenia, vstupuje do *likvidácie*. Ak by takouto zrušujúcou sa právnickou bola komanditná burza alebo subjekt finančného trhu, súd je povinný pred rozhodnutím, vyžiadať si stanovisko príslušného orgánu⁶³ a toto stanovisko musí brať pri svojom rozhodovaní do úvahy.

Trest prepadnutia majetku

Trest prepadnutia majetku môže byť právnickej osobe uložený buď:

- ak ju súd odsudzuje za niektorý z taxatívne vymedzených trestných činov uvedených v § 58 ods. 2 Trestného zákona, ak súčasne nadobudla majetok aspoň v značnom rozsahu⁶⁴ trestnou činnosťou alebo z príjmov pochádzajúcich z trestnej činnosti, alebo
- ak ju súd odsudzuje za niektorý z trestných činov uvedených v § 58 ods.3 Trestného zákona. V takomto prípade nie je potrebné skúmať súčasné splnenie ďalších podmienok.

Právnickej osobe prepadáva v prospech štátu (ak medzinárodná zmluva neustanovuje iný subjekt) majetok, ktorý jej zostane po skončení konkurzu, po uspokojení všetkých pohľadávok.

Trest prepadnutia veci

Zákon č. 91/2016 Z. z. pri treste prepadnutia veci odkazuje na § 60 Trestného zákona, podľa ktorého súd uloží prepadnutie veci ktorá:

- bola použitá na spáchanie trestného činu
- bola určená na spáchanie trestného činu
- páchateľ získal trestným činom alebo ako odmenu zaň, alebo
- páchateľ nadobudol za vec, ktorú získal trestným činom, resp. ako odmenu za spáchanie trestného činu.

---

⁶³ Pozri § 8-10 zákona 92/2008 Z. z. o komanditnej burze a § 1 ods.3 pism. a zákona 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom.

⁶⁴ K definícii pojmu značná škoda pozri § 125 zákona 300/2005 Z. z.

Pod vecou je v tomto prípade potrebné rozumieť aj príjmy z trestného činu (úžitky, zisky, úroky). Základnou podmienkou pre uloženie tohto trestu je, že vec musí patriť páchatel'ovi trestného činu. Súd je oprávnený uložiť aj prepadnutie inej veci, ktorá hodnotovo zodpovedá tej veci, ktorá bola získaná resp. použitá v spojitosti s trestným činom a zároveň, táto vec je nedosiahnuteľná alebo neidentifikovateľná, alebo zmiešaná s majetkom páchatel'a alebo inej osoby, ktorá ju získala v súlade so zákonom. Pod nedosiahnuteľnou vecou je potrebné rozumieť vec, ktorá bola zničená, poškodená, urobená neupotrebitel'nou, stratená, odcudzená, spotrebovaná, ukrytá alebo prevedená na inú osobu s cieľom vyňať ju z pôsobnosti orgánov činných v trestnom konaní. Vlastníkom prepadnutej veci sa stáva štát.⁶⁵

Peňažný trest

Peňažný trest možno podľa zákona č. 91/2016 Z. z. uložiť právnickej osobe v rozmedzí 1500-1 600 000 €. Možno tak urobiť za všetky trestné činy, ktorých sa môže právnická osoba v zmysle zákona dopustiť, pričom v zahraničí ide o najčastejšie (a niekedy i jedinu možnú) udeľovanú sankciu, takže existuje reálny predpoklad, že tento trest bude najpoužívanější i v SR, v momente keď dôjde k aktívnemu uplatňovaniu právnej úpravy v praxi.

Trest zákazu činnosti

Tento trest má dočasný charakter a možno ho uložiť v rozmedzí od jedného do desiatich rokov, ak bol trestný čin spáchaný v súvislosti s činnosťou právnickej osoby. V praxi ide o to, že právnickej osobe sa zakáže jeden alebo viac predmetov podnikania, alebo takej činnosti, na ktorú je potrebné osobitné povolenie, resp. ich podmienky sú obsiahnuté v osobitnom právnom predpise. V prípade, že by sa ukladaný trest mal týkať subjektu finančného trhu, súd musí prihladať pri svojom rozhodovaní na vyjadrenie Národnej banky Slovenska. Rovnopis právoplatného rozhodnutia sa zašle tiež obchodnému resp. inému registru, do ktorého sa právnická osoba zapisuje a taktiež orgánu oprávnenému na vydanie povolenia na zakázanú činnosť.

---

⁶⁵ MEDELSKÝ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2016 s 177-178.

Trest zákazu prijímať dotácie a subvencie

Tento trest je právnickej osobe uložený v prípade, ak sa právnická osoba odsudzuje za trestný čin spáchaný v súvislosti so žiadosťou o dotáciu, subvenciu, príspevok alebo iné plnenie zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu verejnoprávnej inštitúcie, rozpočtu štátneho fondu, rozpočtu vyššieho územného celku, rozpočtu obce s ich poskytovaním alebo využívaním. Tento trest má rovnako ako trest zákazu činnosti, dočasný charakter a možno ho uložiť v rozmedzí od jedného do desiatich rokov. V prípade, že by sa právnická osoba počas tejto doby, buď uchádzala alebo prijala dotáciu, subvenciu atď. z vyššie uvedených rozpočtov, napĺňalo by dané konanie znaky trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 Trestného zákona. Rovnopis právoplatného rozhodnutia sa zašle tomu, kto vedie obchodný register alebo iný zákonom ustanovený register, zápisom v ktorom právnická osoba vzniká.

Trest zákazu prijímať pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie

Tento trest súd uloží, ak právnickú osobu odsudzuje za trestný čin spáchaný v súvislosti so žiadosťou o pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie podľa osobitného predpisu⁶⁶ alebo o iné plnenie z fondov Európskej únie, s ich poskytovaním alebo využívaním. Trest má dočasný charakter a možno ho uložiť v rozmedzí od jedného do desiatich rokov. Taktiež v tomto prípade, by nerešpektovanie rozhodnutia spočívajúce v uchádzaní sa, resp. prijatí pomoci a podpory zakladalo trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia. Rovnopis právoplatného rozhodnutia sa zasiela taktiež Úradu vlády Slovenskej republiky a tomu, kto vedie obchodný register alebo iný zákonom určený register, zápisom v ktorom právnická osoba vzniká.

Trest zákazu účasti vo verejnom obstarávaní

Trest zákazu účasti vo verejnom obstarávaní, súd uloží na jeden rok až desať rokov, ak právnickú osobu odsudzuje za trestný čin spáchaný v súvislosti s verejným obstarávaním alebo so žiadosťou o pomoc a podporu poskytovanú z fondov Európskej únie, podľa už spomínaného osobitného predpisu alebo o iné plnenie z fondov Európskej únie, s ich

---

⁶⁶ Zákon 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva (Európskej únie).

poskytovaním alebo využívaním. Účasť právnickej osoby na verejnom obstarávaní v dobe zákazu by opäť napĺňala znaky trestného činu. Rovnopis právoplatného rozhodnutia sa zašle Úradu pre verejné obstarávanie a tomu, kto vedie obchodný register alebo iný zákonom určený register, zápisom v ktorom právnická osoba vzniká.

Trest zverejnenia odsudzujúceho rozsudku

Tento trest, ktorý je možné uložiť iba ako trest vedľajší (iba v spojitosti s iným trestom), súd môže uložiť (ide teda o fakultatívne oprávnenie, nie povinnosť súdu) a to vo forme zverejnenia celého odsudzujúceho rozsudku alebo iba jeho časti, ak je potrebné oboznámiť verejnosť s odsudzujúcim rozsudkom, najmä vzhľadom na okolnosti alebo závažnosť trestného činu, alebo ak to vyžaduje záujem na ochrane bezpečnosti alebo zdravia ľudí, zvierat alebo majetku. Rozsudok sa zverejňuje v Obchodnom vestníku, pričom súd môže súčasne určiť jednu alebo viaceré prevádzky, alebo organizačné zložky právnickej osoby, v ktorých má byť rozsudok zverejnený. Súd súčasne určí rozsah a spôsob zverejnenia odsudzujúceho rozsudku a lehotu, v ktorej má byť rozsudok zverejnený. Právnická osoba zverejní odsudzujúci rozsudok alebo jeho časť na vlastné náklady a to uloženým spôsobom. Ak by právnická osoba uložený trest nevykonala, resp. vykonala inak ako bolo uvedené v inštrukciách súdu, súd jej uloží poriadkovú pokutu až do výšky 16 500 € a to aj opakovane, pričom právnická osoba môže súdu zaslať ospravedlnenie v ktorom uvedie dôvody pre ktoré nebolo možné trest vykonať.

3.3. Osobitné ustanovenia o trestnom konaní proti právnickým osobám

3.3.1 Upovedomenie o začatí a skončení trestného stíhania-

O **začatí** trestného stíhania proti právnickej osobe upovedomí policajt toho, kto vedie obchodný register alebo iný zákonom určený register zápisom, v ktorom právnická osoba vzniká. Ak je právnická osoba v nútenej správe, upovedomí aj príslušný orgán dohľadu alebo núteného správcu, ako aj orgán udeľujúci licenciu alebo povolenie k činnosti tejto právnickej osoby.

Ak sa začína trestné stíhanie proti právnickej osobe pre *trestný čin spáchaný v súvislosti s pomocou a podporou poskytovanou z fondov Európskej únie*, policajt upovedomí aj Úrad vlády Slovenskej republiky a Ministerstvo financií Slovenskej republiky a ak sa začína trestné stíhanie pre *trestný čin spáchaný v súvislosti s verejným obstarávaním*, oboznámi

Úrad pre verejné obstarávanie a Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

To, kto upovedomuje o skončení trestného stíhania, sa líši v závislosti na štádiu konania, v ktorom ku skončeniu trestného stíhania dochádza. V *prípravnom konaní* je to prokurátor a v *konaní pred súdom* predseda senátu.

3.3.2 Spoločné konanie

Všeobecne platí zásada, že o trestných veciach, ktoré spolu súvisia, sa má konať spoločné trestné konanie. Účelom spoločného konania je naplnenie zásady hospodárnosti a primeranej rýchlosti trestného konania, garantovanej Ústavou SR.⁶⁷ Spoločné konanie taktiež umožňuje súdu komplexnejšie posúdenie povahy a závažnosti stíhaných trestných činov a uloženie primeraného trestu. Podmienkou spoločného konania je *objektívna súvislosť* trestných vecí obvinenej právnickej a fyzickej osoby a táto je daná v prípade vzájomného vnútorného vzťahu týchto trestných činov (napr. trestnými činmi bola poškodená tá istá osoba).

V § 24, konkrétne ods.2 je vyjadrená *procesnoprávna stránka nezávislej súbežnej trestnej zodpovednosti fyzickej a právnickej osoby*, ktorú zákon hmotnoprávne ustanovuje taktiež v § 4 ods. 4 (pozri aj s. 15.)⁶⁸

V prípadoch, keď treba v spoločnom konaní vykonať rovnaké procesné úkony vo vzťahu k fyzickej i právnickej osobe (napr. výsluch svedkov), platí zásada, že procesný úkon sa vykoná najprv vo vzťahu k obvinenej fyzickej osobe.⁶⁹

3.3.3 Zmena, zrušenie a zánik právnickej osoby

Zákon, ukladá po začatí trestného stíhania oznamovaciu povinnosť štatutárneho orgánu alebo jeho člena a to vo vzťahu k právnym úkonom a právnym skutočnostiam, ktoré môžu mať za následok zmenu, zrušenie alebo zánik právnickej osoby. To komu sa právne úkony resp. právne skutočnosti oznamujú, sa opäť líši v závislosti na štádiu konania, v prípravnom konaní je to prokurátor, v konaní pred súdom predseda senátu.

Platí, že až do právoplatného skončenia trestného stíhania, nemôže byť trestne stíhaná právnická osoba zrušená a nemôže dôjsť k jej zmene alebo zániku. Výnimku zakladá zásada proporcionality, ak by dôsledky nezmeny, nezrušenia alebo nezániku právnickej

---

⁶⁷ Pozri čl. 48 ods. 2 zákona 460/1992 Zb. Ústava SR.

⁶⁸ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 297

⁶⁹ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 297.

osoby, boli zjavne neprimerané k dôsledkom spáchaného trestného činu. V takomto prípade prechádza trestná zodpovednosť na právneho nástupcu v zmysle § 7 zákona.

Ak bola právnická osoba založená na dobu určitú alebo na splnenie istého účelu a v čase od začatia trestného stíhania uplynula doba alebo bol splnený jej účel, na právnickú osobu **sa hľadí ako by bola založená na dobu neurčitú.**

Účinnosť právnych úkonov vedúcich k zmene, zrušeniu alebo zániku právnickej osoby po začatí trestného stíhania, bude **vždy podmienená rozhodnutím sudcu** pre prípravne konanie (v prípravnom konaní) **alebo predsedu senátu** (v konaní pred súdom). Tento súhlas musí mať vždy **písomnú podobu.**

Trestné stíhanie, konkrétne jeho začatie musí byť oznámené aj štátnym orgánom, ktoré vedú registre, zápisom do ktorých právnická osoba vzniká. Akákoľvek zmena alebo návrh na zrušenie právnickej osoby, bude príslušným orgánom skúmaný z toho hľadiska či je splnená podmienka písomného súhlasu súdu. Bez tohto súhlasu nemôže orgán požadované zmeny podliehajúce súhlasu súdu vykonať. Takéto povoľovacie konanie je samozrejme časovo obmedzené a to doručením rozhodnutia o právoplatnom skončení trestného stíhania príslušnému orgánu.⁷⁰

3.3.4 Obmedzujúce a zaist'ovacie opatrenia

Ak zistené skutočnosti nasvedčujú, že obvinená právnická osoba je trestne zodpovedná za spáchaný trestný čin a z jej konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin o ktorý sa pokúsila, vykoná trestný čin, ktorý pripravovala alebo ktorým hrozila, alebo sa zbaví majetku a ohrozí účel trestu, *môže* predseda senátu a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora, obvinenej právnickej osobe uložiť obmedzujúce alebo zaist'ovacie opatrenia a to najmä (demonštratívny výpočet):

- povinnosť zložiť peňažnú sumu alebo vec do úschovy na súde
- zákaz nakladať s určitými vecami alebo právami
- povinnosť niečo vykonať niečoho sa zdrať alebo niečo znášať

Obmedzujúce a zaist'ovacie opatrenia sú akousi obdobou väzby v prípade fyzických osôb a majú za cieľ zabrániť tomu, aby právnická osoba pokračovala v páchaní trestnej činnosti,

---

⁷⁰ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 299-300.

nedokonala svoj čin alebo aby nedošlo k zmareniu uloženia trestu postihujúci jej majetok. Pri ukladaní obmedzujúcich a zaisťovacích opatrení, musí súd prihliadať na ich následky a to ako vo vzťahu k samotnej právnickej osobe, tak i vo vzťahu k tretím osobám (napr. veriteľom právnickej osoby) a nesmie byť neprimeraná vo vzťahu k zamýšľanému cieľu (k primeranosti trestu).

Účinky obmedzujúcich a zaisťovacích opatrení neruší napríklad ani vyhlásenie konkurzu. Ak napríklad konkurzný správca potrebuje urýchlene speňažiť majetok, ak ide napríklad o majetok, ktorý bezprostredne podlieha skaze, poškodeniu alebo inému podstatnému znehodnoteniu, musí správca bezodkladne požiadať o súhlas so speňažením takéhoto majetku, toho kto je oprávnený rozhodovať o zrušení zaistenia.⁷¹

Rozhodnutie o uložení obmedzujúceho a zaisťovacieho opatrenia, ako aj rozhodnutie o jeho obmedzení alebo zrušení súd bezodkladne zašle orgánu, ktorý vedie register vecí, práv alebo iných majetkových hodnôt, ktorých sa obmedzujúce alebo zaisťovacie opatrenie týka a orgánu udeľujúcemu povolenie alebo iné oprávnenie na činnosť obvinenej právnickej osoby.

Ak sa v priebehu konania zistí, že uložené obmedzujúce a zaisťovacie opatrenia, sú zjavne neprimerané z hľadiska dopadu na tretie osoby alebo ak pre účely trestného konania už nie sú potrebné alebo nie sú potrebné v uloženom rozsahu, súd ich aj bez návrhu zruší alebo zmení.⁷²

3.3.5 Konanie v mene právnickej osoby v trestnom konaní

V trestnom konaní vykonávajú úkony za obvinenú právnickú osobu, zásadne jej štatutárne orgány. Právnická osoba si však môže zvoliť zástupcu, ktorým môže byť len fyzická osoba v plnom rozsahu spôsobilá na právne úkony, s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá zastupuje obvinenú právnickú osobu na základe písomného splnomocnenia. Ak právnická osoba nemá štatutárny orgán alebo štatutárny orgán nemôže konať, napríklad z dôvodu, že je sám v danom prípade obvinenou fyzickou osobou (to neplatí ak ide o jediného člena štatutárneho orgánu) a právnická osoba si nezvolí inú osobu na zastupovanie, ustanoví jej sudca pre prípravné konanie opatrovníka a to spravidla zo zoznamu advokátov.

Osoba oprávnená konať za právnickú osobu (štatutárny orgán, zvolený zástupca alebo

---

⁷¹ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 302-303.

⁷² ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 304.

súdom ustanovený opatrovník) má v zásade rovnaké práva a povinnosti, ako obvinená fyzická osoba, vrátane práva odoprieť výpoveď. Dôležité je podotknúť, že zastupovať právnickú osobu a robiť za ňu úkony v trestnom konaní môže vždy súčasne iba jedna osoba. Dané obmedzenie neplatí pre počet obhajcov trestne stíhanej právnickej osoby.⁷³

3.4 Sankcionovanie právnických osôb prostredníctvom iných právnych odvetví

Právnické osoby je v súčasnosti možné sankcionovať nielen prostredníctvom noriem trestného práva, ale taktiež prostredníctvom noriem správneho práva v rámci vyvodzovania tzv. administratívno- právnej zodpovednosti a noriem finančného práva, ktoré predstavujú druh administratívno- právnej zodpovednosti, ktorý sa však postupne emancipuje a vytvára sa inštitút finančno-právnej zodpovednosti.⁷⁴

V situácií kedy môže dochádzať ku konkurencii správneho a trestného práva, je potrebné jednoznačne vymedziť vzťah medzi administratívno- právnym sankcionovaním a sankcionovaním prostredníctvom noriem trestného práva.

O procesnej stránke tejto konkurencie pojednáva § 21 zákona č. 91/2016 Z. z.

Začatie trestného stíhania(t.j. vznesenie obvinenia) voči právnickej osobe zabraňuje tomu, aby o tom istom skutku voči tej istej právnickej osobe, prebiehalo konanie o správnom delikte (vzniká prekážka litispendencie). Konanie o správnom delikte sa prerušuje a nemožno v ňom pokračovať, ak sa vo veci začalo proti právnickej osobe viesť trestné stíhanie. Začatie trestného stíhania však umožňuje správnemu orgánu aj počas prebiehajúceho trestného konania, nariadiť v zmysle iných právnych predpisov opatrenia, ktoré nie sú sankciou, ale majú voči právnickej osobe nápravný charakter (napr. nútená správa banky).⁷⁵

Trestné stíhanie proti právnickej osobe nemožno začať a ak už bolo začaté, nemožno v ňom pokračovať a musí byť zastavené, ak skoršie konanie pre ten istý skutok, proti tej istej právnickej osobe skončilo právoplatným rozhodnutím o správnom delikte a toto rozhodnutie nebolo zrušené. Uvedené je vyjadrením zásady ne bis in idem. Zásada ne bis in idem platí pre právnické osoby, v prípadoch súbehu správneho deliktu a trestného činu

---

⁷³ ZÁHORA, J.ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 307

⁷⁴ TURAYOVÁ, Y. TOBIÁŠOVÁ, L. ČENTÉŠ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: vybrané aspekty trestnej zodpovednosti právnických osôb v SR*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 36.

⁷⁵ ZÁHORA, J.ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 286.

spáchaného právnickou osobou. Právoplatné rozhodnutie v správnom konaní voči právnickej osobe vydané pre ten istý skutok, tvorí prekážku veci rozhodnutej (res iudicata), ak takéto rozhodnutie nebolo predpísaným spôsobom zrušené.

Zákon taktiež ustanovuje tzv. spočívanie lehoty počas doby, keď sa pre daný skutok viedlo voči právnickej osobe trestné stíhanie, ktoré však bolo zastavené, pretože sa zistilo, že skutok nie je trestným činom, ale správnym deliktom. Význam tohto ustanovenia spočíva v tom, aby nedošlo k premlčaniu zodpovednosti za správny delikt, počas doby, keď sa vedie trestné stíhanie.⁷⁶

Správne delikty možno rozdeliť na:

priestupky

správne delikty fyzických osôb postihované na základe zavinenia

správne delikty fyzických a právnických osôb postihované bez ohľadu na zavinenie

správne disciplinárne delikty

správne poriadkové delikty⁷⁷

Z týchto deliktov, iba niektoré môže spáchať aj právnická osoba, pričom rozdiel medzi správnymi deliktami fyzických a právnických osôb spočíva v tom, že pri fyzických osobách sa na spáchanie deliktu zväčša vyžaduje zavinenie- ide tu o tzv. subjektívnu zodpovednosť a pri právnických osobách sa na spáchanie správneho deliktu zavinenie nevyžaduje- ide o tzv. objektívnu zodpovednosť.⁷⁸

4.4.1 Priestupky

Hoci zo zákona č. 372/1990 Zb.- zákon o priestupkoch explicitne nevypláva, že by páchatelom priestupku nemohla byť aj právnická osoba, implicitne to možno usúdiť napríklad z ustanovení § 5 predmetného zákona o veku a pričetnosti. Zaujímavé vo vzťahu k právnickým osobám je ustanovenie § 6, ktoré hovorí, že za porušenie povinnosti uloženej právnickej osobe zodpovedá ten, kto za právnickú osobu konal alebo mal konať a ak ide o

---

⁷⁶ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 287.

⁷⁷ VRABKO, M. a kol.: *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. Bratislava: C.H.BECK 2012. s.282.

⁷⁸ ŠKULTÉTY, P. a kol.: *Správne právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. Šamorín: Heuréka 2009. s. 169.

konanie na príkaz, ten, kto dal na konanie príkaz. Z tohto ustanovenia možno jednoznačne usúdiť, že *právnická osoba nemôže byť subjektom zodpovedným za priestupok*.⁷⁹

3.4.2 Správne delikty fyzických a právnických osôb postihovaných bez ohľadu na zavinenie

Ako už vyplýva z názvu, pôjde o druh deliktov založených na objektívnej zodpovednosti. Jej subjektom budú jednak fyzické osoby oprávnené na podnikanie a jednak právnické osoby (bez ohľadu na to či sú podnikateľskými alebo nepodnikateľskými subjektmi). Právna úprava tohto druhu deliktov je roztrieštená do množstva právnych predpisov, ktoré zvyčajne po zadefinovaní deliktov odkazujú na zákon č. 71/1967 Zb. -Správny poriadok. Výnimkou sú niektoré konania, v ktorých osobitné právne predpisy použité Správneho poriadku vylučujú.⁸⁰

Sankciou za správny delikt fyzických a právnických osôb postihovaných bez ohľadu na zavinenie je zväčša pokuta. Niektoré osobitné právne predpisy však môžu ustanovovať i iné tresty.⁸¹

3.4.3 Správne poriadkové delikty

Ide o delikty súvisiace s procesným postupom- teda správnym konaním. Tieto sú spolu s poriadkovými opatreniami ustanovené v § 45 zákona č. 71/1967 Zb.

Správneho poriadkového deliktu sa v zmysle § 45 zákona č. 71/1967 Zb. dopustí ten, kto sťažuje postup konania a to najmä tým, že:

- bez závažných dôvodov sa nedostaví na výzvu na správny orgán
- ruší napriek predchádzajúcemu napomenutiu poriadok
- bezdôvodne odmieta svedeckú výpoveď
- bezdôvodne odmieta predloženie listiny alebo vykonanie ohliadky

Za toto mu je správny orgán oprávnený uložiť poriadkovú pokutu a/alebo vykázanie z miesta pojednávania.

---

⁷⁹ TURAYOVÁ, Y. TOBIÁŠOVÁ, L. ČENTÉŠ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: vybrané aspekty trestnej zodpovednosti právnických osôb v SR*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 28.

⁸⁰ Pozri § 163 zákona 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok)

⁸¹ Pozri napríklad § 73 zákona 199/2004 Z. z. - Colný zákon.

Zastáva sa názor, že z uvedeného výpočtu konaní, sa môže právnická osoba dopustiť iba *bezodôvodného odmietnutia predložiť listinu alebo vykonať obhliadku*.⁸²

3.4.4 Vyvodzovanie zodpovednosti voči právnickým osobám na finančnom trhu

Ide vyvodzovanie tzv. finančno-právnej zodpovednosti (druh administratívno-právnej zodpovednosti), vyvodzovanej voči určeným subjektom prostredníctvom noriem finančného práva.

Na vyvodzovanie finančno-právnej zodpovednosti na finančnom trhu, sa aplikujú zásady totožné so zásadami správneho trestania, z ktorých viaceré sú spoločné so zásadami ukladania trestnoprávnych deliktov, ako je napríklad zásada *ne bis in idem*.⁸³ Oproti klasickej administratívno-právnej zodpovednosti, môžeme sledovať nasledovné osobitosti:

predmetom finančno-právnych vzťahov sú peňažné prostriedky, ktorých správa resp. používanie je motiváciou na porušovanie finančno-právnych noriem.
protiprávne konanie subjektu je vždy spojené s finančnou činnosťou
protiprávne konanie sa realizuje porušením legálnej výmeny majetkovej podstaty finančno-právnych vzťahov.⁸⁴

Finančný trh⁸⁵ je miestom symbiotického stretu noriem súkromnoprávnych a verejnoprávnych a ich spoločné usporiadanie je možné podľa jednotlivých segmentov finančného trhu (s. bankovníctva a platobných služieb, poisťovníctva, dôchodkového sporenia, kapitálového trhu, devízového trhu).⁸⁶

Zásahy do činnosti subjektov finančného trhu, sú vykonávané vo fáze vytvárania podnikateľského subjektu a tiež vo fáze riadneho výkonu podnikateľskej činnosti a to orgánom regulácie a dohľadu nad finančným trhom - Národnou bankou Slovenska (NBS). Cieľom dohľadu nad finančným trhom je prispievať k stabilite finančného trhu, ako aj k

---

⁸² TURAYOVÁ, Y. TOBIÁŠOVÁ, L. ČENTÉŠ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: vybrané aspekty trestnej zodpovednosti právnických osôb v SR*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 33.

⁸³ MASLEN, M. Princíp "ne bis in idem" v oblasti správneho trestania. In *Forum Iuris Europaeum*. 2013, č. 1 s. 31-47.

⁸⁴ SIDAK, M. DURČINSKÁ, M. a kol.: *Finančné právo*, 2. vyd. Bratislava: C.H. Beck 2014. s. 21-23.

⁸⁵ Pod pojmom **finančný trh** rozumieme miesto kde sa sústreďuje ponuka a dopyt peňazí a kapitálu, utvára sa jeho cena, za ktorú sú subjekty fin. trhu ochotné uskutočňovať finančné operácie a transakcie. Fin. trh presnejšie vyjadruje jednotu krátkodobých a dlhodobých transakcií v reprodukčnom procese modernej ekonomiky.

⁸⁶ MRKÝVKA, P. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. Brno: Masarykova Univerzita, 2012. s. 202.

jeho bezpečnosti a zdravému fungovaniu. Ide teda o verejný záujem. Dohľad NBS nie je nárokovateľný zo strany klientov dohliadaného subjektu, pričom sa vždy primárne sleduje zachovanie stability finančného trhu (verejný záujem).⁸⁷

NBS má rozmanité nástroje, ktoré sa čo do počtu odlišujú v tom, ktorom sektore finančného trhu, ako aj v rámci identického zákona, od toho o aký dohliadaný subjekt ide. Principiálne platí, že čím viac je hospodárska činnosť dohliadaného subjektu spôsobilá ovplyvniť ekonomiku štátu a stabilitu trhu, tým širšími sankčnými opatreniami bude NBS disponovať.⁸⁸

Sankčné nástroje NBS sú ustanovené v jednotlivých zákonoch regulujúcich finančný trh.⁸⁹ Možno ich zhrnúť nasledovne:

- opatrenia na odstránenie a nápravu zistených nedostatkov
- opatrenia na ozdravenie dohliadaného subjektu
- predkladanie osobitných výkazov, hlásení, správ
- peňažná pokuta
- obmedzenie alebo pozastavenie výkonu niektorej z povolených činností
- odobratie príslušného povolenia na výkon dohliadanej činnosti a.i.

Významnými v tejto oblasti, sú smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/57/EÚ, zo 16. apríla 2014 o trestných sankciách za zneužívanie trhu (smernica o zneužívaní trhu) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 596/2014, zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu).

Zatiaľ čo smernica sleduje minimálnu harmonizáciu zavedenia výlučne trestných sankcií za tzv. delikty zneužívania trhu a to: obchodovanie s využitím dôverných informácií (čl. 3 smernice), neoprávnené zverejňovanie dôverných informácií (čl. 4) a manipulácia s trhom (čl. 5), bez ohľadu na to či členské štáty zaviedli aj správne sankcie, nariadenie ustanovuje, že členské štáty sa môžu rozhodnúť do 3. júla 2016 či zavedú správne sankcie za porušenia regulácie zneužitia trhu, ak už zaviedli trestné sankcie za totožné konania. V tomto zmysle teda môžu byť trestné sankcie náhradníkom správnych sankcií.

---

⁸⁷ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 12. októbra 2004 vo veci C-222/02

⁸⁸ TURAYOVÁ, Y. TOBIÁŠOVÁ, L. ČENTÉŠ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: vybrané aspekty trestnej zodpovednosti právnických osôb v SR*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 41.

⁸⁹ Ide najmä o tieto zákony: zákon č. 483/2001 Z.z. - zákon o bankách, zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách, zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní, zákon č. 492/2009 Z. z. o platobných službách, zákon č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov, zákon č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom investovaní, zákon č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve, zákon č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení atd.

Transpozícia smernice sa vykonala napr. prijatím zákona č. 316/2016 Z. z. o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov alebo pridaním predmetných trestných činov do taxatívneho výpočtu podľa zákona č. 91/2016 Z. z.

4. Právna úprava vo vybraných krajinách Európskej únie

4.1. Španielske kráľovstvo (nepravá trestná zodpovednosť právnických osôb- právna úprava platná do 23.12.2010)

Španielsky model tzv. nepravnej trestnej zodpovednosti právnických osôb, hoci už v súčasnosti nie je v platnosti, je ideálnym na popis princípov fungovania nepravnej trestnej zodpovednosti a to aj preto, že bol podkladom a inšpiráciou pre slovenského zákonodarcu pri vytváraní slovenskej úpravy "nepravnej" trestnej zodpovednosti, platnej od polovice roka 2010. Trochu paradoxne potom vyznieva fakt, že samotné Španielske kráľovstvo prešlo koncom roka 2010 k modelu pravej trestnej zodpovednosti právnických osôb a zaradilo sa tak k väčšine štátov EÚ.

Rovnako ako v každej európskej krajine, aj v Španielsku vyvolalo zavedenie inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb búrlivé diskusie, súvisiace na jednej strane s prelomením zásady *societas delinquere non potest* a na druhej strane s potrebou riešiť narastajúcu protiprávnu činnosť páchanú prostredníctvom právnických osôb. Faktom zostáva, že v Španielsku už i pred zavedením nepravnej trestnej zodpovednosti v roku 1995, existovalo administratívnoprávne sankcionovanie právnických osôb, ktoré časť odbornej verejnosti považovala za dostatočné.⁹⁰

Španielske kráľovstvo teda zaviedlo inštitút trestnej zodpovednosti právnických osôb v roku 1995, do svojho trestného kódexu (*Código penal*), kde bola v čl.31 stanovená možnosť sankcionovania právnickej osoby prostredníctvom zodpovednej osoby, ktorej bola táto sankcia uložená. Uvedené môžeme prirovnať ku konaniu za iného. Právna úprava umožňovala uložiť právnickým osobám trestnoprávne sankcie resp. kvázi trestnoprávne sankcie. Tieto sankcie mohol uložiť aj vyšetrojúci sudca v prípravnom konaní.⁹¹

Výpočet sankcií, ktoré bolo možné právnickej osobe uložiť ustanovoval čl.129 *Código penal*. Španielsky trestný zákon označoval tieto kvázi trestnoprávne sankcie, ako tzv. *consecuencias accesorias* (vedľajšie dôsledky). *Consecuencias accesorias* boli akýmsi hybridom medzi trestami a ochrannými opatreniami. Samotné označenie tohto druhu sankcií si predpokladá myslieť, že vôľou zákonodarcu bolo zaviesť sankcie aplikujúce sa na právnické osoby, ktoré však nebudú spájané s charakteristickými črtami typickými pre

---

⁹⁰ BOLDOVA, M.A., RUEDA, M.A. La Responsabilida de las Personas Jurídicas en el Derecho penal Español. In. PIETH, M. ; IVORY, R. *Corporate Criminal Liability*. New York. Springer, 2011. s.225.

⁹¹ JELÍNEK, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob*. Praha: Linde, 2007. s. 24-25.

tresty a ochranné opatrenia.⁹²

Medzi Consecuencias accesorias podľa čl. 129 patrili:

Uzavretie podniku, prevádzok, pobočiek (dočasné alebo trvalé, pričom dočasné uzatvorenie nesmelo prekročiť 5 rokov).

Rozpustenie spoločnosti, asociácie alebo združenia

Zrušenie všetkých aktivít podniku, spoločnosti, združenia alebo asociácie, nie však na dlhšie ako 5 rokov

Zákaz do budúcnosti realizovať aktivity, finančné operácie alebo obchody, ktorých výkon súvisí so spáchaným činom. Tento zákaz môže mať trvalý alebo dočasný charakter (max.5 rokov)

Zásah, intervencia do spoločnosti, s cieľom ochrániť zamestnancov alebo veriteľov.

Vedľajšie dôsledky podľa toho článku, boli určené na predchádzanie pokračovaniu trestnej činnosti, ako aj na predchádzanie dôsledkov tejto trestnej činnosti.⁹³

Právnická osoba mohla byť postihnutá, iba ak sa protiprávneho konania dopustila fyzická osoba, ktorá však musela byť v určitom vzťahu k právnickej osobe.

Celkovo možno povedať, že cieľom španielskej právnej úpravy nepravnej trestnej zodpovednosti, bolo vytvorenie istého kompromisu medzi vytvorením/zavedením kolektívnej zodpovednosti do právneho poriadku a potrebou vytvorenia sankčného aparátu, kde by právnické osoby neboli beztrestné za spáchanú protiprávnu činnosť.⁹⁴

---

⁹² GUARDIOLA LAGO, M.J. *Responsabilidad penal de las personas jurídicas y alcance del art. 129 del Código penal*. Valencia: Tirant lo blanch. 2004. s. 75.

⁹³ Artículo 129: 1.El Juez O Tribunal, en los supuestos previstos en este Código y previa audiencia de los titulares o de sus representantes legales, podrá imponer, motivadamente, las siguientes consecuencias:
a/ Clausura de la empresa, sus locales o establecimientos, con carácter temporal o definitivo. La clausura temporal no podrá exceder de cinco años

b/ Disolución de la sociedad, asociación o fundación

⁹⁴ MEDELSKÝ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2016 s 126-129.

4.2. Česká republika (práva trestná zodpovednosti právnických osôb)

ČR zaviedla inštitút trestnej zodpovednosti do svojho právneho poriadku od 01.01.2012 a to zákonom č. 418/2011 Sb.- Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Ako vo väčšine štátov, ani v ČR nebol proces prijímania tohto inštitútu do právneho poriadku jednoduchý. Za všetko hovorí fakt, že od ustanovenia prvej špecializovanej komisie, ktorá sa mala vysloviť za prípadné zavedenie trestnej zodpovednosti právnických osôb v roku 2000, do účinnosti právnej úpravy, uplynulo dlhých 12 rokov.⁹⁵

Z praktického hľadiska panovala obava z možného zneužívania tohto inštitútu v rámci konkurenčného boja, napríklad v prípade účasti na verejnom obstarávaní, nakoľko podaním trestného oznámenia na právnickú osobu, by mohlo eventuálne dôjsť k jej poškodeniu, na druhej strane zákon nepočíta so sankcionovaním právnickej osoby za krivé obvinenie.⁹⁶

Zo štatistického hľadiska možno v ČR vidieť postupný vývoj uplatňovania tohto inštitútu v praxi, nakoľko v roku 2012 nebola odsúdená žiadna právnická osoba (bolo začatých takmer 20 trestných stíhaní voči právnickým osobám), avšak v roku 2015 už bolo odsúdených 63 právnických osôb. V ČR sú právnické osoby najčastejšie sankcionované za trestné činy neodvedenia dane, poistného na sociálne zabezpečenie a podobnej povinnej platby (tento trestný čin tvoril takmer polovicu všetkých odsúdení) alebo trestný čin podvodu (tvoril 25% všetkých odsúdení).⁹⁷ Pokiaľ ide o sankcie, ktoré sú najčastejšie súdmi ukladané právnickým osobám, tak tu dominujú peňažný trest ako aj trest zákazu činnosti.⁹⁸

Ak by sme porovnali českú právnu úpravu so slovenským zákonom č. 91/2016 Z. z., napríklad v otázke okruhu trestne zodpovedných právnických osôb, zistili by sme, že podľa zákona č. 418/2011 Sb.- zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, konkrétne § 6 ods.1, sa v Českej republike exempcia vzťahuje iba na:

Českú republiku (rozsah subjektov prakticky totožný ako v prípade SR)

územné samosprávne celky *pri výkone verejnej moci*

---

⁹⁵ MUSIL,J.,PRÁŠKOVÁ,H.,FALDYNA,F.: Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda, *Trestní právo 2001*, č.3, s.6-17.

⁹⁶ VIDRNA,J. Může neznámy pachatel dostat právnickú osobu na lavici obžalovaných? e-pravo.cz, magazín X.2011,září s. 142-143.

⁹⁷ Pozri § 241 zákona 40/2009 Sb. a § 209 a nasl. zákona 40/2009 Sb.

⁹⁸ Bulletin české advokacie. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=mobi> (17.07.2017).

Okruh subjektov trestne nezodpovedných podľa českej právnej úpravy je teda značne užší, ako v prípade SR. Nie však tak úzky, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Napríklad trestná zodpovednosť *cudzích štátov* je taktiež vylúčená a to z princípu suverenity štátu, rovnako tak je vylúčená aj trestná zodpovednosť *medzinárodných organizácií* zriadených podľa medzinárodného práva verejného, nakoľko tieto požívajú výsady a imunity podľa medzinárodného práva.⁹⁹

Samotný zákon č. 418/2011 Sb., ktorý bol nepochybne inšpiráciou pre slovenského zákonodarcu je rovnako ako slovenská právna úprava, rozdelený na hmotnoprávnu a procesnoprávnu časť. Ako už bolo spomenuté, ČR využíva pri určení rozsahu kriminalizácie právnických osôb tzv. negatívny taxatívny výpočet trestných činov. Aj v ČR sa uplatňuje zásada tzv. nezávislej súbežnej trestnej zodpovednosti, teda trestná zodpovednosť právnickej osoby nie je podmienená zistením resp. obvinením konkrétnej fyzickej osoby a naopak.¹⁰⁰

Medzi sankcie podľa zákona č. 418/2011 Sb. zaradujeme nielen tresty (ktoré sú prakticky totožné ako v prípade slovenskej úpravy, pozri) ale i ochranné opatrenia, medzi ktoré patria:

zhabanie vecí

zhabanie časti majetku¹⁰¹

Z procesnej časti je vhodné spomenúť, že voči právnickej osobe a fyzickej osobe sa vedie spoločné konanie, pokiaľ ich skutky spolu súvisia a nebránia tomu dôležité dôvody.¹⁰²

Právnickej osobe môžu byť taktiež uložené v prípravnom konaní na návrh prokurátora alebo v konaní pre súdom zaist'ovacie opatrenia spočívajúce v:

dočasnom pozastavení jedného alebo viacerých predmetov činnosti

obmedzení nakladania s majetkom¹⁰³

---

⁹⁹ JELÍNEK, J. HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. s. 52.

¹⁰⁰ Pozri § 7 ods. 3 zákona 418/2011 Sb.

¹⁰¹ Pozri § 15 ods. 2 zákona 418/2011 Sb.

¹⁰² Pozri § 31 zákona 418/2011 Sb.

¹⁰³ Pozri § 33 zákona 418/2011 Sb.

Hoci bol zákon č. 418/2011 Sb. inšpiráciou pri tvorbe slovenského zákona č. 91/2016 Z. z., možno povedať, že česká právna úprava je omnoho komplexnejšia, napríklad negatívnym výpočtom trestných činov alebo širšou množinou trestne zodpovedných fyzických osôb, ktorá okrem iných zahŕňa i osoby, ktoré majú *rozhodujúci vplyv na riadenie právnickej osoby*, čo pravdepodobne omnoho lepšie vystihuje potreby praxe pri súčasnej čoraz väčšej sofistikovanosti trestnej činnosti právnických osôb.

Nemenej dôležitým je taktiež aspekt uplatňovania právnej úpravy v praxi, o ktorom v prospech českej úpravy svedčí najmä počet odsúdení, ktorý v rokoch 2012 resp. 2013-2015 dosiahol takmer 100 odsúdení a má rastúcu tendenciu.

4.3 Spolková republika Nemecko (administratívno-právne sankcionovanie)

Nemecká právna úprava je založená na administratívno-právnom postihovaní právnických osôb. Ide o kombináciu a vzájomné prelínanie sa noriem správneho a trestného práva, čo v konečnom dôsledku vytvára účinný mechanizmus na sankcionovanie právnických osôb, za súčasného zachovania zásady *societas delinquere non potest*.

Právnickej osobe možno podľa nemeckého trestného zákona (StGb), za spáchanie trestného činu odobrať majetkový prospech prepadnutím čiastky alebo zhabať majetkový prospech.¹⁰⁴ Zároveň je možné podľa hospodárskeho trestného zákona, uložiť sankciu vo forme odobratia majetkového prospechu. Zákon o priestupkoch (OWiG), ako súčasť správneho práva, sankcionuje protiprávne konanie subjektov primárne, zatiaľ čo normy trestného práva sekundárne, nakoľko majú byť použité ako prostriedok ultima ratio.

Skutkové podstaty upravené správnym právom, disponujú nižším stupňom závažnosti oproti skutkovým podstatám trestného práva, ktoré sa aplikujú ako ultima ratio.¹⁰⁵

Nosnou právnou úpravou, pokiaľ ide o sankcionovanie právnických osôb je však v Nemecku zákon o priestupkoch, Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (OWiG), ktorý v § 30 stanovuje, že právnická osoba môže byť zodpovedná za spáchanie trestného činu podľa správneho práva, ak jej zákonný zástupca alebo člen štatutárneho orgánu, spáchal trestný čin pri výkone svojich pracovných povinností alebo ktorého pomocou sa chcela právnická osoba obohatiť, pokiaľ právnická osoba mohla spáchaniu takéhoto trestného činu zabrániť.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ Pozri § 73 a § 75 Nemeckého trestného zákona dostupné na: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html (17.07.2017)

¹⁰⁵ ŠIMOVČEK, I., STRÉMY, T. Trestná alebo správna zodpovednosť právnických osôb .In. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob balance a perspektivy*. Praha, Leges 2013 s. 40.

¹⁰⁶ JELÍNEK, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob*. Praha: Linde, 2007. s. 184.

Najčastejšou sankciou ukladanou v Nemecku právnickým osobám je pokuta. Jej výška môže byť rôzna, v závislosti od toho či bol spáchaný trestný čin alebo priestupok a či bolo dané konanie úmyselné alebo nedbanlivostné.

Z procesného hľadiska má právnická osoba v trestnom konaní veľmi podobné postavenie ako obvinený/obžalovaný. S tým súvisia aj práva právnickej osoby pred súdom, ako sú právo vyjadriť sa k činu, právo predkladať dôkazy, právo odoprieť výpoveď (ak je osoba aj počas konania stále pôsobí v rámci právnickej osoby) a.i.¹⁰⁷

V Nemecku je i napriek efektívnej administratívno-právnej úprave, badateľný čoraz výraznejší posun k trestno-právnej úprave.

---

¹⁰⁷ PELZ, Ch., *Criminal Liability of Companies GERMANY*. Mníchov. Lex Mundi, 2008. str. 3.

5 Právne úvahy de lege ferenda

Súčasná právna úprava určite nie je dokonalá, pričom do budúcnosti by mohlo dôjsť napríklad k týmto zmenám:

Zmena systému vymedzených trestných činov zo súčasného minimálneho modelu, napríklad na systém negatívneho výpočtu trestných činov, kedy by zákonodarca negatívne vymedzil trestné činy, ktorých sa právnická osoba nemôže dopustiť (napr. trestný čin účasti na samovražde podľa § 154 TZ), pričom za všetky ostatné trestné činy by právnická osoba mohla niesť trestnú zodpovednosť. Uvedený model by bol určite komplexnejší a to tak vo vzťahu k súčasnej právnej úprave, kedy mnoho trestných činov, ktoré sú v značnej miere páchané práve právnickými osobami, stále nie sú súčasťou taxatívneho výpočtu podľa zákona č. 91/2016 Z. z., ako aj vo vzťahu k novým trestným činom, ktoré by mohli v budúcnosti pribudnúť do Trestného zákona.

Zavedenie bipartície sankcií, teda okrem trestov zaviesť ako sankcie, ktoré by bolo možné uložiť právnickej osobe v rámci zákona č. 91/2016 Z. z., i ochranné opatrenia. V súčasnosti možno PO uložiť iba tzv. obmedzujúce a zaisťujúce opatrenia a to v prípravnom resp. súdnom konaní. Tieto však neplnia funkciu ochranného opatrenia, ale skôr funkciu väzby.

Špecializácia príslušných orgánov, ktoré by sa zaoberali konaním voči PO tak, aby bola v trestnom konaní voči PO zabezpečená čo najväčšia odbornosť. Myslím si, že ak do budúcnosti chceme, aby bola právna úprava TZPO efektívne uplatňovaná v praxi je potrebné vytvoriť minimálne osobitné útvary v rámci už existujúcich zložiek, ktoré by sa zaoberali výlučne trestnou činnosťou právnických osôb, nakoľko táto, má oproti trestnej činnosti fyzických osôb svoje špecifiká.

Skutky, za ktoré by bolo možné právnickú osobu postihnúť v rámci zákona o trestnej zodpovednosti, *by nemuseli byť stanovené výlučne v Trestnom zákone*, ale i v predpisoch z iných právnych odvetví (napr. predpisy z oblasti životného prostredia). Subsumáciou niektorých činov, ktoré sú v súčasnosti správnymi deliktami pod oblasť trestného práva (ak by ich spáchala právnická osoba), by zákonodarca nepochybne dal najavo zvýšený záujem na ochrane niektorých záujmov, pretože je nepochybné, že napríklad znečisťovanie životného prostredia v omnoho väčšej miere spôsobujú práve právnické osoby a uvedené podľa môjho názoru, nestačí riešiť iba vyššou finančnou sankciou pre právnickú osobu.

Rozšírenie okruhu kriminalizovaných osôb, teda osôb, ktorých konanie by bolo právnickej osobe pričítateľné. Množinu týchto osôb by bolo vhodné rozšíriť o osoby, ktoré síce nie sú priamo členmi štatutárneho orgánu alebo nevykonávajú dohľad resp. nie sú priamo oprávnené ju zastupovať, avšak majú v právnickej osobe tzv. rozhodujúci vplyv. Ide o osoby, ktoré bez ohľadu na ich oficiálne postavenie v rámci vnútornej štruktúry právnickej osoby, rozhodujú o dôležitých otázkach činnosti a smerovania spoločnosti. Uvedené rozšírenie množiny trestne zodpovedných fyzických osôb, by podľa môjho názoru lepšie zodpovedalo potrebám dnešnej doby, kedy "faktickú moc" v rámci právnickej osoby vykonávajú často krát osoby odlišné od osôb ustanovených v rámci štatutárnych orgánov. Uvedené by teda pravdepodobne do veľkej miery riešilo otázku tzv. "bielych koní", teda osôb, ktoré sú dosadzované do štatutárnych orgánov, hoci vo väčšine prípadov nevedia o činnosti právnickej osoby vôbec nič. Cieľom takéhoto konania je snaha o beztrestnosť osôb, ktoré vykonávajú v právnickej osobe faktický vplyv.

Záver

Myslím si, že stanovený cieľ práce sa podarilo splniť, nakoľko práca poukazuje na niektoré nedostatky slovenskej právnej úpravy, napríklad zvolený minimalistický model výpočtu trestných činov, ktorých sa môže dopustiť PO. Uvedené návrhy de lege ferenda sa snažia dať odpoveď na to, čo treba zmeniť, aby sa zákon č. 91/2016 Z. z. začal vo väčšej miere uplatňovať v právnej praxi, nakoľko podľa údajov Ministerstva vnútra a Generálnej prokuratúry SR, na Slovensku bolo v rokoch 2016 a 2017 vznesené obvinenie voči 26 právnickým osobám, pričom ani jedno konanie zatiaľ neprešlo do štádia podania obžaloby. Naproti tomu v ČR, kde sa začal inštitút uplatňovať od 01.01.2012 bolo v rokoch 2013-2015 odsúdených takmer 100 právnických osôb, pričom tento fenomén má rastúcu tendenciu. Myslím, že po štúdiu predmetnej literatúry, môžem ako istý výstup z tejto práce uviesť taktiež svoj názor, že vo výsledku možno pozorovať očakávaný jav a to, že krajiny západnej Európy, kde existuje dlhšia skúsenosť s týmto inštitútom, ako aj s demokraciou a trhovou ekonomikou všeobecne, majú omnoho efektívnejšie nastavené systémy sankcionovania právnických osôb (a to nie len prostredníctvom noriem trestného práva), ako napríklad krajiny strednej Európy. Pri tejto téme je vzhľadom na jej kontroverznosť vyplývajúcu najmä z prelomenia stáročia platných zásad, ktoré poznalo ešte rímske právo, veľmi dôležité poznať taktiež históriu tohto inštitútu a to nielen v rámci európskeho kontinentu, ale najmä v rámci právneho systému common law, kde tento inštitút vznikol a myslím si, že práca sa tejto otázke venuje viac než dostatočne. Za prínos práce považujem taktiež komparáciu rôznych prvkov TZPO v SR s inými právnymi úpravami (hlavne s právnou úpravou v ČR). I keď v SR doposiaľ nebola podľa zákona č. 91/2016 Z. z. odsúdená žiadna právnická osoba, už jeho prijatie do právneho poriadku, možno považovať za výrazný posun vpred, ktorým si SR o. i. splnila svoje medzinárodné záväzky, vyplývajúce jej z dokumentov prijatých na pôde Európskej únie a iných medzinárodných organizácií. Zostáva len veriť, že rovnako ako v iných krajinách, aj v SR tento inštitút postupne stane efektívnym nástrojom na boj s rozmáhajúcou sa korporátnou trestnou činnosťou.

Zoznam bibliografických odkazov

Monografie, komentáre a zborníky

BOLDOVA, M.A., RUEDA, M.A. La Responsabilida de las Personas Juridicas en er Derecho penal Español. In. PIETH, M. ,: IVORY, R. *Corporate Criminal Liability*. New York. Springer, 2011. 395 s. ISBN 978-84-007-0673-6

COFFE, J.C. Jr. Corporate criminal liability: An Introduction and Comparative Survey. In ESSER, A. HEINE, G. HUBER, B. *Criminal Responsibility of Legal and Collective Entities*, Freiburg, i.B. Max Planck institute fur Auslandsches und Internationaler strafrecht. 1999. ISBN 3-86113-942-1

FENYK, J.: Modely trestní odpovědnosti právnických osob v různých právních systémech (se zaměřením na systémy common law). In: *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. novembra 2009. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2009, ISBN 978-80-89447-15-2.

FOREJT, P. HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. Praha: Linde, 2012. 407 s. ISBN 978-80-7201-875

GORBET, J., PUNCH, M. *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 404 s. ISBN 9780521606073

GUARDIOLA LAGO, M.J. *Responsabilidad penal de las personas jurídicas y alcance del art. 129 del Código penal*. Valencia: Tirant lo blanch, 2004. 179s. ISBN 84-8442-868-0

JELÍNEK, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob*. Praha: Linde, 2007. 270 s. ISBN 978-80-7201-683-9

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Balance a perspektívy*. Praha. Leges, 2013. 392s. ISBN 978-80-87576-58-8

JELÍNEK, J. HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim*. Komentář s judikaturou. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4

- KOTRECOVÁ, A., KOČÁNI, M., KORDÍK, M. Trestná zodpovednosť právnických osôb - argumenty pre a proti., Nové jevy v hospodárskej a finančnej kriminalite - vnútroštátny a evropské aspekty. In *Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 181-199. ISBN 978-80-210-4714-3
- LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné, 1. Zväzok*, 3. vydanie. Bratislava: Iuris Libri, 2014. 698 s. ISBN 978-80-89635-08-5
- MEDELSKÝ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 202 s. ISBN 978-80-7380-608-8
- MRKÝVKA, P. *Determinace a diverzifikace finančního práva*. Brno: Masarykova Univerzita, 2012. 202 s. ISBN 978-80-210-6041-8
- PELZ, Ch. *Criminal Liability of Companies GERMANY*. Mníchov. Lex Mundi, 2008.
- PERKINS, M.R. *Criminal law*, Mineola: The Foundation Press, 1969. 795 s.
- SIDAK, M., DURAČINSKÁ, M. a kol.: *Finančné právo*, 2. vyd. Bratislava: C.H. Beck, 2014. 528 s. ISBN 978-80-89603-22-0
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 874 s. ISBN 978-80-7400-116-1
- ŠKULTÉTY, P. a kol.: *Správne právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. Šamorín. Heuréka, 2009. 225 s. ISBN 978-80-89122-60-8
- TURAYOVÁ, Y., TOBIAŠOVÁ, L., ČENTEŠ, J. *Trestná zodpovednosť právnických osôb: vybrané aspekty trestnej zodpovednosti právnických osôb v SR*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. 211 s. ISBN 978-80-8168-328-2
- VRABKO, M. a kol.: *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. Bratislava: C. H. Beck, 2012. 456 s. ISBN 978-80-89603-03-9.
- WAGNER, M. Corporate Criminal Liability, national and international responses. In 13. medzinárodná konferencia Medzinárodná spoločnosť pro reformu trestného práva. *Commercial and Financial fraud a Comparative Perspective* Malta 1999. dostupné na

<http://www.docstoc.com/docs/51972522/>. Corporate-Criminal-Liability-National-and-International-Responses (30.6.2017).

WELLS,C. *Corporation and Criminal Liability*. Oxford, 2005.198 s. ISBN 0-19-924619-x

ZÁHORA,J.ŠIMOVČEK,I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016.342 s. ISBN 978-80-8168-413-5

Články

KRÁL,V. K trestní odpovědnosti právnických osob- východiská, obsah a systematika zákonné úpravy. *Trestněprávní revue*,2002, č.8, s.222.

ČEČOT, I.,SEGEŠ, I. Trestná zodpovednosť právnických osôb? *Justičná revue*, 2001,roč.53, č.1.s. 22-24.

ČENTĚŠ,J.,PALKOVIČ,J.,ŠTOFFOVÁ,Z.: Trestná zodpovednosť právnických osôb. *Justičná revue*, 2001.roč.53, č.4, s.418.

JANDA, P. Trestní odpovědnost právnických osob *Právní forum*, 2006 č.5. s. 63

VANÍČEK,D. Trestní sankce ukládané právnickým osobám, *Trestní právo*,2006, roč. XI, č.7, s. 10.

KAVĚNA,M. Trestní odpovědnost právnických osob ve vybraných státech EU. In Parlamentní Institut [online].2007. Studie č. 5.270. s.5-6.

MASLEN,M. Princíp "ne bis in idem" v oblasti správneho trestania. *In Forum Iuris Europaeum*. 2013, č.1 s. 31-47.

MUSIL, J. Trestní odpovědnost právnických osob ano či ne? *Trestní právo*, 2000, roč. 5,č. 7-8 s.2.

MUSIL,J.,PRÁŠKOVÁ,H.,FALDYNA,F.: Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda, *Trestní právo* 2001, č.3, s.6-17.

VIDRNA,J. Může neznámy pachatel dostat právnickú osobu na lavici obžalovaných? e-pravo.cz, magazín X.2011,září s. 142-143 dostupné na <https://www.epravo.cz>

Zákony

513/1991 Zb. Obchodný zákonník

460/1992 Zb. Ústava SR.

483/2001 Z .z.- zákon o bankách

566/2001 Z. z. zákon o cenných papieroch a investičných službách

429/2002 Z. z. zákon o burze cenných papierov

43/2004 Z. z. zákon o starobnom dôchodkovom sporení

199/2004 Z. .z Colný zákon

747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom

7/2005 Z. z. v znení zákona 348/2011 Z. z. zákon o konkurze a reštrukturalizácií.

300/2005 Z. z. Trestný zákon

8/2008 Z. z. zákon o poisťovníctve

92/2008 Z. z. zákon o komanditnej burze

528/2008 Z. z. zákon o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva

40/2009 Sb. Trestní zákonník

186/2009 Z. z. zákon o finančnom sprostredkovaní

492/2009 Z. z. zákon o platobných službách

203/2011 Z. z. zákon o kolektívnom investovaní

418/2011 Sb. v znení zákona 183/2016 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

91/2016 Z. z. zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb, v znení zákona č.

316/2016 Z. z.

Internetové zdroje

<http://www.bulletin-advokacie.cz>

<http://www.gesetze-im-internet.de>

<https://www.nrsr.sk>

<https://www.podnikajte.sk>

<http://www.rokovania.sk>

<http://www.whistleblower.sk>